

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1919.

Andra kammaren.

Nr 36.

Lördagen den 12 april, e. m.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att översten *K. E. W. Söderhielm*, som lider av influensa, ej kan infinna sig i riksdagens tills vidare, intygas på heder och samvete.

Stockholm den 9 april 1919.

R. Nordgren,
Leg. läkare.

Att statsrådet *V. Rydén* lider av influensa och t. v. är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet, intygas.

Stockholm den 12 april 1919.

Fürstenberg,
leg. läk.

§ 2.

Till avgörande förelåg nu andra lagutskottets utlåtande, nr 18, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner. *Ang. lag om ändring i vissa delar av vattenlagen m. m.*

Genom en den 17 januari 1919 dagtecknad proposition, nr 4, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i vissa delar av vattenlagen;
- 2) lag om flottning i allmän flottled;
- 3) lag huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas;
- 4) lag om ändrad lydelse av 19 kap. 15 § strafflagen; samt

Andra kammarens protokoll 1919. Nr 36.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

5) lag om ändrad lydelse av 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehått följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

- nr 124, av herr *von Sydow*,
- nr 125, av herr *Welander*,
- nr 126, av herr *Pers*,
- nr 127, av herr *Gezelius*,
- nr 130, av herr *Lindhagen*, och
- nr 131, av herr *Enhörning*, samt

inom andra kammaren:

nr 293, av herrar *Olsson* i Morastrand, *Bergman*, *Olsson* i Rösta, *Molin*, *Wikström*, *Svensson* i Långelanda, *Lindley* i Söderhamn, *Olofsson*, *Bergström* i Bäckland, *Viklund* i Oviken, *Mossberg* och *Jansson* i Edsbäcken,

- nr 294, av herr *Lübeck*,
- nr 295, av herrar *Aarnseth* och *Eriksson* i Grängesberg,
- nr 317, av herr *Hage*, och
- nr 318, av herr *Lövgren* i Nyborg.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas och med avslag å den av herr *Lindhagen* i anledning av propositionen väckta motionen, måtte för sin del antaga vid punkten fogade förslag till

- 1:o) lag om ändring i vissa delar av vattenlagen;
- 2:o) lag om flottning i allmän flottled;
- 3:o) lag huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas;
- 4:o) lag om ändrad lydelse av 19 kap. 15 § strafflagen; samt
- 5:o) lag om ändrad lydelse av 24 och 36 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt det genom lagstiftning eller andra åtgärder kunde möjliggöras att i större omfattning än hittills tillvarataga det i de allmänna flottlederna sjunkna virket, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda; samt

C) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna nr 124—127 och 131 i första kammaren samt nr 293—295, 317 och 318 i andra kammaren, i vad desamma icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under A) och B) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade åtskilliga reservationer angående de uti punkten A) 1:o och 2:o) av utskottets hemställan innefattade lagförslagen.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)*

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr von Sneider n, som yttrade: Herr talman! Rörande föredragningen skall jag be att få hemställa, att andra lagutskottets förevarande utlåtande måtte så behandlas, att detsamma må företagas till avgörande punktvis, om de två första i punkten A beslutade lagförslagen, där så erfordras, paragrafvis med promulgationsstadgandet samt ingresser och rubriker sist;

att sedan alla lagförslagen blivit genomgångna, utskottets hemställan i punkten A föredrages;

att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet;

att lagtext ej må behöva uppläsas i vidare mån än sådant av någon kammarens ledamot begäres; samt

att för den händelse något av lagförslagen kommer att i sin helhet eller delvis återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt vid ärendets förnyade behandling, i avseende å de delar, som blivit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som kunna föranledas av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar.

Denna hemställan bifölles.

Punkten A).

Det under 1:o) upptagna förslaget till

Lag om ändring i vissa delar av vattenlagen.

1 Kap.

Efter föredragning av 4 § yttrade:

Herr L u b e c k: Herr talman, mina herrar! Det viktiga lagförslag, som nu föreligger, har, tror jag man kan vara ense om, i det stora hela fått en lycklig utformning, och det är endast i enstaka punkter, som man kan hysa en fråga om det nu föreliggande utskottsförslaget avvikande mening.

Vad jag nu här i korthet vill beröra är endast förhållandet i ett par punkter mellan flottningsintresset, sådant det framträder i detta förslag och där blivit tillgodosett, och vattenkraftsintresset, i det jag anser, att vattenkraftsintresset fått otillbörligt maka åt sig i ett par avseenden.

Man underskattar för visso icke den utomordentligt stora all-

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

männytan av våra flottleder, om man gör ett sådant uttalande. Men jag tror man kan säga, att man i föreliggande förslag kan se en liten kvarleva av en uppfattning, som tidigare alltid gjort sig gällande, nämligen att flottningsintresset vore ett verkligt allmänt intresse — vilket jag icke vill bestrida — medan vattenkraftsintresset icke vore ett allmänt utan ett enskilt intresse. En sådan uppfattning har emellertid uttryckligen blivit vederlagd genom den lag, som förra året antogs i fråga om vattenrätten, i vilken uttryckligen erkänts, att vattenkraftsintresset vore att betrakta som ett allmänt intresse. Går man saken närmare in på livet, så kan man med samma fog säga, att flottningsintresset liksom vattenkraftintresset är en samling av enskilda intressen, och därigenom blir ett allmänt intresse. Det är följaktligen nödvändigt att såväl i det ena som det andra avseendet tillse, att allmän-ekonomiska synpunkter få göra sig gällande, när man skall väga det ena intresset mot det andra i de fall, där de kunna komma i konflikt.

Det är nu, som sagt, två särskilda punkter, som jag skall be att få beröra. Den ena angår flottningens företräden, när det gäller de små vattendragen i landet, sådana vattendrag, som icke ha kungsådra, och där vattenmängden följaktligen enligt den förra året antagna vattenlagen är mindre än 5 kubikmeter i sekunden. Man har nu sagt, att det av rent rättsliga skäl skulle vara nödvändigt att giva flottningen den prioritetsrätt, som den enligt det här föreliggande lagförslaget har fått, i det att man anser sig bygga på den gamla lagen av 1880. Jag skall icke giva mig in på att i detta fall tvista med de jurister, som tilläventyrs ha en motsatt uppfattning, men vill dock framhålla, att meningarna bland juristerna kunna sägas vara ganska starkt delade, och det är icke länge sedan man från regeringsrätten fick ett prejudikat i den riktning, för vilken jag här velat göra mig till tolk, nämligen att i de små vattendragen flottningen skulle vara skyldig att ersätta den förlust i vatten, som strandägarna efter hand få vidkännas genom flottledens tillkomst.

Därmed må nu vara huru som helst, så måste man dock under alla förhållanden säga, att med 1918 års vattenlag ett i viss mån nytt förhållande inträtt. Däri kom efter mycken fejd att bestämmas, att kungsådra skall anses förekomma i vattendrag, som föra en vattenmängd av ända ned till 5 kubikmeter i sekunden. När detta beslöts, framhölls det från olika håll, att det visserligen var en utsträckning av kungsådran i våra vattendrag men mot detta stod den fördelen, framhölls det, som skulle vinnas genom att de vattendrag, som hade mindre än 5 kubikmeter i sekunden, skulle bliva så att säga frigivna, så att där icke något fritt avstående av vatten för allmänna intressen skulle behöva förekomma. Detta var åtminstone den uppfattning, jag fick av vad förra året beslöts i saken. Det är därför man med stor förvåning måste konstatera, att här icke tages någon hänsyn till det beslut, som förra året av riksdagen fattades och som enligt min uppfattning borde leda till den konsekvensen,

att man skulle taga mera hänsyn till vattenrättsägarnas intressen i dessa små vattendrag.

Vad jag sålunda anförde om de rättsliga skälen är emellertid icke vad jag i detta fall vill skjuta i främsta rummet, utan det är de nationalekonomiska, de allmänekonomiska skälen, när det gäller att bedöma tillkomsten av flottleder i de små vattendragen.

Det är då visserligen sagt här i 6 kap. 2 §, att det skall ske ett allmänt vägande mellan flottningsintresset och andra så kallade näringsintressen i vattendragen. Men när man icke låter denna allmänna bestämmelse åtföljas av en föreskrift om skyldighet för flottningen att betala den förlust, som andra intressen faktiskt kunna komma att lida, när fallen utbyggas, så har man satt bra litet makt bakom ordet, när det gäller ett rationellt vägande mellan dessa intressen. Jag vill nu också framhålla, vad kanske en eller annan redan förstår av vad jag yttrat, att det är icke något storindustriellt vattenkraftsintresse, som det här gäller. Långt därifrån. Det är över huvud taget icke några stora intressen för den så kallade vattenkraftsindustrien, som här stå på spel, utan vad det gäller är helt enkelt bygdeintressen i de trakter, där man har behov av att utnyttja de små vattendragen för kraftändamål. Det blir sålunda kvarnar och små elektricitetsverk, som under de närmaste årtiondena kunna beräknas i avlägsna bygder i ganska stor omfattning behöva taga de små vattenfallen i anspråk. Det blir dessa, som få sitta emellan på grund av bestämmelsen, att flottningen, där den först kommer till stånd, skall fritt få gå fram, medan de verk, som efteråt skulle kunna komma till stånd, få finna sig i att utan ersättning avstå vatten till flottningen. Det måste dock anses vara något ganska orimligt uti en prioritetsbestämmelse, som sålunda föreslås, då man helt och hållet överlämnar åt slumpen, om flottningen skall få fritt vatten eller icke och å andra sidan om en fallägare skall få ersättning för vattnet eller icke. Men så blir det faktiskt nu. Om en flottled kommer till stånd ett år innan vattenfallsägarna vilja bygga ut ett vattenfall, som kan vara av stor betydelse för bygdens elektrifiering, så få dessa fallägare icke ersättning för det vatten, som flottningen tar ifrån dem, och detta kan leda till att verket över huvud icke kan komma till stånd, sedan flottningen gjort sina anspråk på vatten gällande.

I fråga om den motivering, som utskottet nu förebragt för detta förslag, så är den mycket kortfattad, och jag har icke anledning att länge uppehålla mig därvid. Jag skall endast dröja vid utskottets hänvisning till § 11 i kap. 2 vattenlagen, där det heter: »I eller invid allmän farled må ej byggas, med mindre byggnaden göres på sådant sätt eller sådana särskilda anordningar vidtagas, att leden fortfarande kan utan olägenhet av någon betydelse användas för det därmed avsedda ändamålet.» Denna hänvisning från utskottets sida kan jag icke finna träffar prick på något sätt. Den rör icke det förslag, som jag i motionen framställt, utan flottled, som redan kommit till stånd och vars rättsliga ställning följaktligen skall skyd-

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

das, medan jag åsyftat nya flottleder, som skola insynas i framtiden.

Detta var den ena punkten, där jag anser, att de små vattenkraftsintressena oskäligt fått sitta emellan för flottningsintresset. Den andra punkten återfinnes i kap. 6 § 5 och den avser den så kallade dygnsregleringen. Där ha Kungl. Maj:t och utskottet gått på en linje, som jag ur rättslig synpunkt anser vara ganska betänklig och som även ur andra synpunkter kan medföra nog så betänkliga konsekvenser om också icke i alltför många fall. Ur principiell synpunkt är saken icke desto mindre betänklig. Här har utskottet godkänt ett förslag, som går ut på att om det finnes en dygnsbassäng ovanför ett vattenfall, vilken kan utnyttjas på sådant sätt, att man håller inne vattnet på nätterna och tager ut det på dagarna för att därigenom på dagarna tillgodose ett större kraftbehov, så skulle enligt denna bestämmelse flottningen få taga denna dygnsbassäng gratis i anspråk utan att ersätta vattenkraftsverket för den förlust, som kunde uppstå. Och denna förlust går utöver de skyldigheter vattenverket på grund av gällande bestämmelser om kungsådra är underkastad.

Jag tror mig våga det uttalandet, att Kungl. Maj:t och utskottet icke riktigt förstått, vad denna sak gällde, utan att det föreligger ett missförstånd, som väl skulle hava motiverat en återremiss på denna punkt till utskottet, för att saken skulle kunna bli något mer begrundad. Då emellertid ett sådant återremissyrkande icke kunnat komma fram i första kammaren, har jag följaktligen icke någon möjlighet att med framgång framställa det. När jag gör detta uttalande om missförstånd, dömer jag därav, att då jag i motion påpekat nödvändigheten av att åtminstone lämna ersättning för den skada, som vattenverket på grund av gällande lag skulle få lida, utskottet endast refererar departementschefens uttalande i frågan och säger, att utskottet icke funnit vad av motionären anförts vederlägga de skäl, som av departementschefen sålunda åberopats till stöd för propositionens ståndpunkt. Men märk väl, att i departementschefens uttalande finnes icke ett ord sagt om denna ersättningsfråga, om varför icke vederbörande flottande skulle vara skyldig ersätta den skada, som eventuellt tillfogas vattenverken. Utskottet har följaktligen icke förebragt något som helst skäl i den av mig åsyftade punkten.

Sedan talar utskottet mycket svävande och därför också betänkligt om erforderliga föreskrifter till undvikande såvitt möjligt av vatten- eller fallhöjdsförlust. Där har utskottet fått med »fallhöjdsförlust», men har sannolikt icke riktigt varit på det klara med, hur det skulle komma att inverka på vattenkraftverken. Det kommer emellertid ofelbart att bli så, att om flottningen utnyttjar denna dygnsbassäng, så drager den ner vattenytan t. ex. på dagen för att få mera vatten för flottningen, och då blir, om bassängen är liten, sänkningen av ytan förhållandevis stor, varvid vattenkraftverket förlorar motsvarande fallhöjd utan att för detta få någon som helst ersättning.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)*

Sedan säger utskottet till slut följande ord: »Avsikten torde vidare vara, att vid dylik dygnsreglering vattenmängden i synnerhet skall tillgodogöras under sådana tider, då den icke av vattenverket användes, såsom nattetid eller på söndagarna.» Skulle avsikten vara denna, så är det mycket beklagligt, att det icke blivit tydligare utsagt, ty då är det helt enkelt ett rakt motsatt förhållande som kommer att inträda. Då ligger det för vattenkraftverken snarare en fördel i denna bestämmelse. Om detta är förhållandet, är det i första hand märkligt att ej utskottet kunnat få fram den synpunkten tydligare och vidare märkligt att utskottet icke kunnat gå med på, att, när man i rak strid mot huvudsyftet gör skada för vattenverken, dessa verk skola få ersättning för den skada som de lida.

Jag måste, herr talman, sålunda beklaga, att i fråga om våra små vattendrag, som för elektrifieringen av våra bygder komma att under närmaste årtionden få stor betydelse, man icke kunnat finna bättre former för ett rättvist nationalekonomiskt vägande mellan flottningsintresset och vattenkraftintresset, och jag måste vidare beklaga, att den berörda dygnsregleringsfrågan icke blivit av Kungl. Maj:t och utskottet tillräckligt begrundad, såvitt man kan se, så att man hade kunnat komma till ett slut, som mera stått i överensstämmelse med den vattenlag, som förra året antogs, och varit mer överensstämmande med rättvisa och billighet.

Herr statsrådet Undén: Herr talman! Det är otvivelaktigt hög tid, att en modern flottningslagstiftning nu kommer till stånd. Första upphovet till detta förslag kom på sin tid från norrlandskommittén, som i sitt betänkande bland annat framhöll en hel rad missförhållanden, som voro rådande på detta område.

Norrlandskommittén utarbetade också förslag till ändringar i gällande flottningslagstiftning. Sedermera befanns det under den fortsatta utredningens gång, att även i åtskilliga andra punkter flottningslagstiftningen var mindre tillfredsställande, och då utvidgades utredningen. Därtill kom det förhållandet, att hela vattenrättslagstiftningen var upptagen till behandling och det föll sig naturligt, att då infoga flottningslagen i den övriga vattenlagen.

Regeringens förslag är byggt på en utredning av särskilda sakkunniga, och det upptager de allra flesta ändringar som på sin tid föreslogs av norrlandskommittén. I några fall ha emellertid flottningssakkunniga efter omsorgsfull diskussion av frågan valt andra metoder för att komma till rätta med de missförhållanden, som i norrlandskommitténs utlåtanden påpekades.

Utskottet har i allt väsentlig funnit propositionen tillfredsställande, och intet avslagsyrkande har inom utskottet framställts. I några detaljpunkter har utskottet enhälligt föreslagit en del förändringar i regeringsförslaget, förändringar, som få erkännas vara förbättringar. I några andra fall ha inom utskottet rätt olika meningar om, huruvida propositionens ståndpunkt vore den riktiga, eller om en ändring där skulle ske; men divergenserna synas lyckligtvis icke vara av den större betydelse, att det skulle finnas någon risk för, att icke vi nu skulle få en ny flottningslagstiftning till stånd.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

Såsom ställföreträdare för den ordinarie departementschefen, vilken tyvärr är insjuknad, ber jag att få framföra ett tack till utskottet för den välvilliga behandling denna proposition sålunda har rönt.

Herr Hage: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att i likhet med herr Lübeck få göra några erinringar med avseende på det föreliggande lagförslaget — dock från andra utgångspunkter än de, från vilka han utgick.

Jag skall då inledningsvis först nämna något litet om hur dessa vattenrättslagstiftningsfrågor hava behandlats och komma att behandlas här i riksdagen. Som herrarna veta, utgör det nu föreliggande förslaget den andra avdelningen i vattenrättslagstiftningen. Den första behandlade vi föregående året, då vi beslöt om den s. k. lukrativa vattenrättslagstiftningen, en lagstiftning, som särskilt berörde utbyggandet av vattenfall och när det gällde att lagstifta för användandet av vatten för frambringande av elektrisk kraft. Nu övergå vi i år till att behandla frågan om flottningslagstiftningen. Om ett följande år, 1920 eller kanske 1921, övergår man till att — sådan är planen åtminstone — besluta om den defensiva vattenrättslagstiftningen, som berör torrläggning, avdikning och sådana frågor.

Nu inträffar genom detta, att en del av de beslut, som fattats föregående året med avseende på vattenrättslagstiftningen, redan nu, måste upprivas. Det måste man säga är ett ganska egendomligt sätt att lagstifta.

Men vad som är ännu betänkligare och som också bör bringas i erinran, är, att även nästa år det blir nödvändigt — om denna sista del av vattenlagstiftningen skall behandlas — att återigen göra en del ändringar i det först framkomna förslaget. Det blir då fråga om att återigen göra vissa ändringar i förra årets beslut, låt vara att de icke bli stora.

Man måste säga, att detta sätt att behandla frågor är litet märkligt. Det skulle säkerligen varit önskvärt och mera lämpligt, om man hade kunnat taga alla dessa tre frågor på en gång, om man kunnat lägga fram hela denna vattenrättslag i ett sammanhang vid en riksdag. Om så hade skett, är jag övertygad, att man hade vunnit, att risken för att olika principer fått göra sig gällande för dessa tre närbesläktade frågor icke hade blivit så stor. Men som saken nu är, måste man finna sig i förhållandena, och vi få gå till att behandla saken, sådan den nu föreligger.

Nu kommer alltså vattenrättslagstiftningsfrågan troligen före även vid nästa års riksdag eller möjligen vid riksdagen året därefter. Därför vore det icke så farligt — för den händelse det nu skulle inträffa, att första kammaren i den föreliggande lagstiftningen åstadkommer vissa försämringar vid den slutliga kompromissen — om vi skulle stjälpas förslaget här inne, ty frågan skall i alla fall fram vid en kommande riksdag. Från den synpunkten anser jag, att det skulle kunna finnas motiv för herr Lindhagens motion att denna gång av-

slå förslaget. Herr Lindhagen utgick nämligen från den förutsättningen, att vid en kommande riksdag förstakammarmajoriteten blir en annan än vad den nu är. Från den utgångspunkten skulle det alltså bli möjligt, att vid ett kommande tillfälle kunna åstadkomma borttagandet av vissa saker, som man nu troligen får in i lagen, på grund av den sammansättning första kammaren nu har.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar af
vattenlagen
m. m.
(Forts.)*

Nu vet jag mycket väl, och det har jag fått klart för mig i utskottet, att det finns icke möjlighet att gå fram på *den* linjen. åtminstone icke vid första behandlingen av frågan i kammaren. Därför har jag i utskottet inriktat mig på att i stället för att stälpa förslaget söka få till stånd vissa förbättringar i detsamma. Jag skulle också vilja säga det, att här har verkligen, som jag ser saken i utskottet åstadkommits vissa förbättringar med hänsyn till sådana intressen, som jag för min del är särskilt angelägen att tillgodose. Herr Lindhagen har särskilt i sin motion påpekat att vad det i denna lagstiftning gäller att särskilt skydda är vad han kallar »små tegägare», d. v. s. i allmänhet små strandägare och mindre ägare av skog. Det har ju framhållits detta redan i norrlandskommitténs påpekande av att det behövdes en lagstiftning på detta område, som skyddade dessa kategorier. Det har i det sammanhanget påpekats, att här stå flera olika intressen mot varandra. Här stå t. ex. sådana intressen som skogsvårdsintresset och vattenkraftsintresset mot varandra. Det har berörts av herr Lübeck här i dag. Här stå vidare sådana intressen mot varandra som t. ex. exportindustrien vid kusten och trävaruindustrien inuti landet, som hava olika åskådningar med avseende på huru denna lagstiftning lämpligen bör läggas och som särskilt tagit sig uttryck däruti att här kommit fram olika förslag med avseende å huru sorteringskostnaderna skola beräknas. Men här stå framför allt två huvudintressen mot varandra i denna lagstiftning, nämligen flottningsbolagsintresset å ena sidan och det intresse, som de små strandägarna och de små skogsägarna ha dels att kunna använda sig av flottningen och dels att få skapligt betalt för de skador, som flottningen åstadkommer. Vad jag har ansett vara det nödvändigaste härvidlag — och det har också framkommit i den motion, som väckts av herr Lindhagen — har varit att så långt möjligt är skydda speciellt dessa småfolkets intressen. Och härvidlag vill jag säga, att det har verkligen vunnits under behandlingen i utskottet av Kungl. Maj:ts förslag vissa förbättringar — som åtminstone jag finner det vara — till fördel för just dessa intressen.

Här har t. ex. vunnits detta, att med avseende på den s. k. husbehovsflottningen har det åstadkommits förbättringar i bestämmelserna om, under vilka villkor sådant skall tillåtas. Husbehovsflottningen innebär ju det, att utöver den stora flottningen av timmer för avsalu tillåtes en viss husbehovsflottning för bönder, som vilja flotta sitt timmer ned till sin gård t. ex. eller till något ställe, där de behöva reparera sin ladugård eller sina stängsel, eller flotta ved t. ex. för uppvärmning av sina hus. Denna husbehovsflottning skall ju få bedrivas, utan att vederbörande bönder behöva gå in i flottningsbolaget

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

och alltså utan att dessa behöva betala någon avgift eller deltaga på något sätt i kostnaden för flottningen.

Nu var det emellertid så ordnat i det kungl. förslaget, att denna rätt skulle medgivas endast i sådana fall och med avseende på sådana jordägare, som bodde i by eller hemman, som gränsade ned till flottleden. Här har emellertid utskottet åstadkommit den förbättringen, att alla de jordägare, som vilja använda sig av denna husbehovsflottning, skola kunna göra detta, även om de bo på längre avstånd från flottleden. Nu inskränkes emellertid rätten helt naturligt av den omständigheten, att vissa av dessa bo så långt från flottleden, att det icke blir ekonomiskt fördelaktigt för dem att begagna sig av flottningen. Men alla, som med ekonomisk fördel kunna använda sig av flottleden, skola kunna göra det enligt det här föreliggande förslaget efter den förbättring, som gjorts i utskottet.

Sedan har det ju också åstadkommits en förbättring med avseende på den tid, inom vilken strandägare kan väcka skadeståndsanspråk. Som lagstiftningen hittills varit, har rätten att väcka skadeståndsanspråk från strandägares sida icke på något sätt varit begränsad till tiden av någon annan bestämmelse än preskriptionsbestämmelsen. D. v. s. man har haft rätt att inom 10 år väcka skadeståndsanspråk. Nu måste man ju säga — som man också påpekat från flottningsbolagens sida — att det är en ganska lång tid, och att det åstadkommer stora svårigheter att under sådana förhållanden värdera skadorna. Men då har man plötsligt kastat sig från denna ytterlighet — dessa 10 år — och i Kungl. Maj:ts förslag, med undantag för vissa fall, inskränkt rätten att framställa skadeståndsanspråk till det år, under vilket skadan har åstadkommits. Det har man i utskottet tyckt vara ett förslag, som gått alldeles för långt, och man har där åstadkommit den förbättringen, att man skulle ha rätt att framställa skadeståndsanspråk t. o. m. året näst efter det, under vilket skadan inträffat. Och man har, såvitt jag kan se, mycket goda skäl för den saken. Man måste nämligen betänka, att det här i allmänhet gäller områden av landet, där det är mycket stora avstånd. Det kan mycket väl tänkas, att en ägare av jord icke haft tillfälle eller kommit sig för att infinna sig under årets lopp till ett visst område, där en skada skett, och att han således icke kommer att beakta skadan förrän lång tid därefter. Det kan också med avseende på nedsättning av växtlighetskraften tänkas sådana förhållanden, att man märker en dylik skada, som inträffat på grund av översvämmande av mark, först efter en längre tid.

Ja, det är för övrigt en del andra sådana förbättringar, som gjorts här. För att skydda exempelvis fisket har på en punkt en förbättring åstadkommits, som måste anses vara välkommen. Det har gjort, att man måste säga, att om man kan få igenom dessa förbättringar, så kan man ha anledning att vara med om att yrka bifall till förslaget. Men skulle första kammaren på något sätt nu vid en blivande sammanjämkning taga bort en del av dessa förbättringar — det vill jag ytterligare en gång betona — så vill jag hellre vara med om att vi här i andra kammaren avslå förslaget och genomdriva en tillfreds-

ställande lagstiftning ett kommande år, när det finns en annan sammansättning av första kammaren.

Men utöver dessa förbättringar, som nu åstadkommits, så vill jag säga, att det kunde finnas behov även av en del andra förändringar, på vissa punkter, där jag för min del väckt motion och där jag också tillåtit mig att reservera mig.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

En sådan förbättring, som jag skulle vilja ha genomförd, gäller 11 § 2 kap. i flottningsslagen. Där har man gjort gällande från utskottets majoritet, att det gäller att nedsätta kostnaderna så mycket som möjligt för dessa besiktningar, där skadan på strandägares egendom skall uppvärderas. Till den ändan har man föreslagit, att alla skador skola tagas upp till bedömande först vid en besiktning i slutet av flottningstiden varje år. För min del vill jag säga det, såsom jag har tillåtit mig framhäva i en motion — och jag har gjort det yrkandet, sedan jag samtalat med personer, som ha erfarenhet på området och mycket sysslat med sådana här saker — att jag tycker det är ganska hårt, när det t. ex. gäller skador, som åsamkats mycket fattiga små strandägare, och skadorna kunna vara ganska betydelsefulla i förhållande till dessa strandägares ekonomi, att man skall kunna uppskjuta undersökningen och betalningen för skadorna så lång tid som troligen ända fram till slutet på året — ja betalningen kan komma att uppskjutas ännu längre. Jag har därför tillåtit mig att till skydd för dessa små strandägare yrka, att i 11 § 2 kap. insättes en bestämmelse därom, att *när skadan kan anses vara av betydlig ekonomisk innebörd i förhållande till den skadelidandes ekonomiska ställning och den skadelidande fordrar skyndsam uppskattning och ersättning*, så skall skyndsam uppskattning och ersättning åstadkommas, och man skall i sådana fall icke ha rätt att dröja ända till sent på hösten med denna skadestandsundersökning och alltså även med skadeersättningen.

Vidare har jag tillåtit mig att även i nästföljande paragraf, 12 § i samma lag, göra ett visst ändringsyrkande. Där har man föreslagit, att när den, som gör anspråk på skadestånd, påyrkar högre skadestånd, än flottningsbolaget föreslagit, och det sedan efter utdömandet befinnes, att han icke får högre ersättning, än flottningsbolaget från början erbjudit, då skall han riskera att få betala en viss del av kostnaderna för undersökningen av skadan. Och går det återigen på det sättet, att hans framställning t. o. m. blir fullständigt avslagen, så skall han helt och hållet själv ersätta kostnaderna för undersökning. Detta finner jag vara en bestämmelse, som är synnerligen hård. Det vilar då över dessa skadeståndssökande rent av ett damoklessvärd. De våga kanske icke då framhäva sina krav inför den stora risken, att, om de misslyckas, detta ådrager dem mycket stora kostnader, i det att de då skola betala ersättning för undersökningen. På det sättet kan man säga, att flottningsbolagen få på sätt och vis en hjälp i sina naturliga strävanden att nedbringa skadeståndskostnaderna till det minsta möjliga. De kunna i så fall troligen bjuda ganska låg skadeersättning, därför att vederbörande vågar icke opponera sig däremot, då de riskera att få betala

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
rattslagen
m. m.
(Forts.)

mycket dryga kostnader för undersökning av, huruvida skadan är värd så eller så mycket. För min del har jag därvidlag utgått därifrån, att man skulle ställa det så, att i sådana fall undersökningskostnaderna läggas på det allmänna och att således kostnaderna för denna undersökning skulle gäldas av allmänna medel. Jag föreställer mig, att det skulle vara ett mycket lyckligt sätt att lösa saken på. Då skulle man kunna avlägsna det hot, som vilar över dessa små strandägare, när de bevaka sina intressen för att erhålla ersättning för skador, som skett genom flottning.

Detta är några av de yrkanden, som jag håller på, och som jag också tänker yrka bifall till, när vi komma till de paragrafer, där dessa saker behandlas.

Men utöver detta finns nog vissa yrkanden, som borde ha framförts, om man hade kunnat framföra dem här vid behandlingen av denna fråga. Men ledsamt nog har man därvidlag avstängts från möjligheten att göra en del yrkanden, som man annars skulle velat göra här i kammaren. Herr Lindhagen har ju väckt en motion, i vilken han tagit upp en hel del av dessa spörsmål, däri jag mycket gärna skulle velat framföra yrkanden här i kammaren. Men då har herr Lindhagen lagt saken på det sättet, att han i *motiveringen* framfört sina ändringsyrkanden. Så har han till slut kommit till den uppfattningen, att med hänsyn till att det här gäller att göra ett mycket stort antal ändringsyrkanden, så är det bättre, att hela lagförslaget avslås. Och på grund därav yrkar herr Lindhagen i sin motion, att lagförslaget måtte avslås och att en ny lagstiftning skulle framläggas, i vilken man toge hänsyn till dessa ändringsyrkanden. Nu har utskottet utgått från det, att sådana ändringsyrkanden på en del punkter, där verkligen yrkanden borde ha framskottet icke ens taga upp till saklig behandling. Det är kanske en vanlig praxis i utskotten, att göra på det sättet. Och man avskäres alltså, när det gäller sådana yrkanden, som framförts i motiveringen till en motion, från möjligheten att reservera sig för sådana yrkanden, och man ställes därför utanför möjligheten att här göra yrkanden på en del punkter, där verkligen yrkanden borde ha framförts. Här är till exempel ett sådant yrkande som detta, som framförts av herr Lindhagen, om att åtminstone huvudflottlederna borde ägas och förvaltas av staten. Det yrkandet står i mycket god överensstämmelse med bägge de socialdemokratiska partiernas program, vilka bägge tala om att staten skall övertaga åtminstone de större flottlederna. Jag hade för min del ofantligt gärna velat ha fram en reservation, i vilken man yrkade på en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en sådan utredning om möjligheten för staten av att övertaga en stor del av dessa större leder. Därvidlag borde man ju kunna utgå ifrån det faktiska förhållandet, att staten redan nu äger en del av dessa leder — staten äger nämligen vissa områden, som gränsa till dem, och det alltså har uppstått vissa staten tillhöriga flottleder. Saken är alltså prövad förut, och man har funnit, att det går mycket bra att åstadkomma sådana leder.

Sedan tycker jag för min del, att man också borde ha gjort en

ändring med avseende å instansordningen för överklagande av beslut, när det gäller denna flottningslagstiftning. Där har saken ordnats så, att klagomål mot vattendomstolarnas beslut avgöras av regeringsrätten, när det gäller denna flottningslagstiftning, under det att det finnes helt andra bestämmelser i fråga om överklagande i vattenrättslagstiftningen i övrigt. Detta, att man ställt saken olika på dessa områden, finner jag också vara ett ganska anmärkningsvärt förhållande.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.*

(Forts.)

En sak, som jag finner vara synnerligen viktig, är dessutom frågan om begränsning av rösträtten för flottningsbolagens medlemmar. Det är en sak, som är synnerligen viktig för små skogsägare, som deltaga i flottning.

Det har redan framhållits, och det finns fortfarande anledning att framhålla detta, att det är nödvändigt, att det i dessa bolagsordningar för flottningsbolagen finnes en bestämmelse, som ger dessa små delägare i flottningsföreningarna större inflytande i förhållande till de stora trävarubolagen. Denna sak har framförts i detta sammanhang i diskussionen i utskottet, och här föreligger en reservation från herr Jacob Larssons sida, i slutet på detta utskottsutlåtande, där han för sin del tillsammans med herrar Magnusson i Kalmar och Strömberg framför det yrkandet, att riksdagen måtte besluta, att ingen må utöva rösträtt för mer än en tiondel av det vid stämman närvarande sammanlagda röstetalet. Jag anser, att det hade varit mycket lyckligt, om man här kunnat införa en sådan bestämmelse. Beklagligtvis föreligger emellertid icke något motionsyrkande i den frågan heller, och följden blir, att de herrar, som här reserverat sig, t. ex. herrar Magnusson och Strömberg ifrån denna kammare, icke heller torde kunna få möjlighet att yrka bifall till denna reservation, hur behjärtansvärd den än är. I denna reservation skulle jag för min del instämt, om jag trott, att det fanns någon möjlighet att få fram den här i kammaren.

Jag får emellertid säga, att det är synnerligen beklagligt, att riksdagsordningen är sådan, att man icke skall äga rätt att föra fram yrkanden i form av reservationer, om man under behandlingen av ett ärende finner, att man vill göra vissa ändringar, som icke kommit fram i motionen. Men den saken är nu en gång sådan. Orsaken, varför det inte framkommit några motioner i dessa frågor, vågar jag påstå, har ett visst sammanhang med herr Bengtssons i Norup yrkande, att motionstiden skulle sättas till endast 10 dagar, när det var fråga om att fastslå motionstiden för denna fråga. Jag vill bara i detta sammanhang säga, att det förvånar mig, att detta yrkande kommer speciellt från Skåne i den här frågan, som ju berör Skåne så oerhört litet och Norrland så oerhört mycket. Ja, det var ju en sak mera vid sidan av frågan, men jag vill bara säga, att jag är övertygad om, att hade vi bestämt 20 dagars motionstid, så hade här förelegat motioner även i denna mycket viktiga fråga, och det hade blivit en möjlighet att åstadkomma en förbättring på dessa punkter, en möjlighet, som nu icke föreligger.

Innan jag slutar, skall jag be att få säga några ord angående

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

de intressen, som här stå emot varandra från det s. k. exporttimret och inlandstimret, om jag så får kalla det. Här finnas ju två intressen, som äro alldeles diametralt motsatta: exporttimrets, som har sin industri förlagd vid kusten, gör gällande, att kostnaderna för sortering vid bommarna, under vägen böra bli så billiga som möjligt för exporttimret, alltså för den industri, som ligger vid kusten. Däremot göra de trävarubolag, som ha upptagningsställen på vägen, alltså längre upp i landet, gällande det rent motsatta betraktelsesättet, att man bör tillgodose dessa bolag, som ha sin verksamhet förlagd uppe i landet, även på bekostnad av den trävaruindustri, som ligger vid kusten. Här ha väckts en hel del motioner i denna fråga och saken har grundligt genomdebatterats i utskottet. För min del får jag säga, att jag tror, att om denna flottning från början hade ordnats på det sättet, att det funnits lika mycket inlandsindustri, som det nu finns, och om alltså från början de båda intressena varit någorlunda jämnspelta, så tror jag, att denna industri vid kusten aldrig fått någon möjlighet att så starkt göra sina krav gällande mot inlandsindustrien, som nu blivit fallet. Men nu har saken utvecklats så, att kustindustrien varit den från början viktigaste och väsentligaste. Sedan har i stor utsträckning inlandsindustrien kommit till, och detta har då nödvändiggjort åstadkommande av sorteringsställen på vägen. Dessa sorteringsställen och kostnaderna där anser kustindustrien att inlandsindustrien bör betala själv, och att kustindustrien icke bör deltaga på något sätt. Nu har det emellertid så småningom blivit känt — och det måste ju också konstateras såsom ett faktum — att vid upptagandet av dessa trävaror vid de övre sorteringsställena, blir det ju nödvändigt att behandla både det timmer, som tas upp där och det, som går till kusten. Därför måste man också säga, att det är ett riktigt krav att i de kostnader, som uppstå vid de övre sorteringsbommarna, bör även kustindustrien deltaga, alldenstund även denna industris timmer blir osorterat vid de övre sorteringsställena.

Utskottet har också för sin del gått fram ungefär på den linjen. Det har inom utskottet varit före ett förslag, att sorteringskostnaderna vid alla dessa upptagningsställen skulle utan vidare direkt och med lika stora belopp fördelas på allt det timmer, som har flottats i älven, vare sig det är inlandstimmer eller sådant, som skall fortsätta till kusten. Tyvärr fanns det ingen motion i den riktningen och alltså ingen möjlighet att reservera sig till förmån härför. Annars skulle jag för min del helst sett, att man gått på detta förslag. Nu har det emellertid i stället framkommit ett yrkande, som vunnit majoritet i utskottet, att man principiellt skulle uttala sig för att även denna industri, som ligger vid kusten skall deltaga i sorteringsutgifterna vid de övre ställena, där man avskiljer virket. Men i vilken utsträckning detta skall ske och i huru hög grad kustlandstimret skall deltaga, det överlämnas till Konungens befallningshavande att avgöra enligt utskottets förslag. Men så är det till detta skrivet en motivering, och i den motiveringen talar man om vissa hänsyn, som K. B. bör taga till

en del förhållanden vid fastställandet av bestämmelsen. Det säges där, att man bl. a. bör taga hänsyn till det förhållandet, att man icke genom dessa bestämmelser, som Konungens befallningshavande skall utfärda i varje särskilt fall, alltför hårt belastar det timmer, som skall gå ned till kusten. För min del tror jag, att det icke är så fartligt, om man litet hårt belastar detta timmer, ty det är ju exporttimmer, som skall betalas av utlandet, och jag har hört uppgivas, att situationen för Sverige för närvarande är sådan, att även med någon liten ökning av priset på detta timmer, skulle det stå sig mycket bra i den konkurrens med utländsk vara, som förefinnes.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)*

Vidare bör ju också, då man skall bestämma, hur avgifterna skola tagas ut, hänsyn tagas till en del andra förhållanden, t. ex. att det timmer, som upptages från flottleden upp inne i landet, i de flesta fall skall fraktas på järnväg en längre sträcka, och då blir följden, att detta timmer, som tages upp inne i landet, kommer att för framforsling få betala långt drygare kostnader, än det timmer, som fortsätter ned till kusten, och som kan begagna sig av flottningen. Ty, som herrarna veta, äro ju flottningslederna ett oerhört billigt kommunikationsmedel i förhållande till fraktkostnaderna på järnvägarna. Då kan man mycket väl resonera så, att man bör hjälpa inlandsindustriens timmer, som i alla fall får bära de drygare järnvägsfrakterna, genom att försöka åstadkomma billigare sorteringskostnader visavi utlands- eller kusttimret, som begagnar sig av den billigare kommunikationsleden, d. v. s. flottningen.

Det är från denna utgångspunkt, som utskottet kommit fram till den uppfattningen, att man bör slå fast, att även det timmer, som fortsätter till kusten, skall deltaga i sorteringskostnaderna, men att det överlämnas till Konungens befallningshavande att avgöra i huru stor utsträckning man med hänsynstagande till vissa förhållanden skall låta utlandstimret deltaga i sorteringskostnaderna.

Herr talman, jag skall sluta mitt anförande med dessa erinringar. Jag vill med ledning av dessa yrka bifall till föreliggande paragraf och i och med detsamma i huvudsak till lagförslaget i dess helhet. Dock kommer jag att med avseende på en del punkter, som jag här yttrat mig om, under ärendets behandling, yrka ändringar i lagförslaget, och därvidlag skulle jag vilja mana kammaren att särskilt tänka på en sak, för övrigt en rätt obehaglig sak. Jag vill säga, att det skulle vara ganska fördelaktigt, om denna kammare i vissa frågor fattade beslut, så mycket som möjligt skiljande sig från första kammarens beslut, så att vi ha bytesobjekt, när det blir fråga om att åstadkomma en s. k. kompromiss. I annat fall blir det första kammaren, som har den där chansen, att kunna genomdriva en hel del beslut som denna kammare icke vill vara med om. Men skulle det gå så, att första kammaren lyckas genomdriva sådana beslut, vill jag upprepa, att då böra vi avslå förslaget i denna kammare. Skall det emellertid bli möjligt, att få förslaget i någon större utsträckning lagt i den riktning, som

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

majoriteten i denna kammare önskar, så vill jag säga, att det är fördelaktigt, om herrarna gå så långt som jag gjort i en del punkter, ty då finnes ju alltid större utsikt att få igenom vissa saker, som vi vilja ha igenom.

Från dessa utgångspunkter ber alltså jag att få yrka bifall till föreliggande paragraf.

Herr von Sneidern: Herr talman, mina herrar! De båda föregående talarna ha från vitt skilda utgångspunkter slutat med att yrka bifall till föreliggande paragraf och därmed även givit sitt erkännande åt lagen i dess helhet. Jag tror, att det under sådana omständigheter är överflödigt att alltför mycket fördjupa sig i förslaget och att alltför ingående bemöta de uttalanden, som gjorts, då som sagt intet avslagsyrkande framkommit.

Vad herr Lübeck beträffar, var det endast i två punkter, som han riktade anmärkning mot förslaget, och båda rörde kollisionen mellan vattenkraftsintresset och flottningsintresset. Han, som är representant för det förra, ansåg, att detta skulle kommit i ogynnsammare läge genom det förslag till flottningsslag, som nu framlagts. Det gällde, yttrade han, endast de mindre vattendragen eller sådana, där icke kungsådra finnes, d. v. s. vattendrag, som ha en vattenmängd av under 5 kubikmeter i sekunden. Han ansåg dem representera endast ett bygdeintresse och något större vattenkraftsintresse ville han förneka, att de hade. Det är för mycket sagt, ty även vattendrag med 5 kubikmeters vattenmängd äro icke så obetydliga. Han riktade en anmärkning mot 6 kap. 2 § vattenlagen, som handlar om prövning av ny flottledsanläggning. Han sade, att det visserligen var gynnsamt, att ett öfvervägande skulle ske vid ny flotyleds inrättande mellan detta nya intresse och det intresse, som representerades av de övriga näringar, vilka kunde ha nytta av det outbyggda vattenfallet, men han tyckte icke, att det var tillräckligt, att dessa intressen avvägdas så, som här angavs, utan han ville, att en ersättning under alla förhållanden skulle utgå från flottleden till det outbyggda vattenfallet, när detta komme att bebyggas. Ett sådant yrkande skulle emellertid stått i bestämd strid emot de bestämmelser, som faktiskt gälla rörande vattenrätten och som blevo kodifierade vid förra riksdagen. Herr Lübeck förbiser, att det verkligen finnes andra legala inskränkningar i vattenfallsägarens rätt att utnyttja sitt vattenfall än de, som handla om kungsådra. Han ville inskränka dem härtill, men det finns även andra, och en sådan är just den, som förekommer i 2 kap. 11 § vattenlagen. Där finnes den bestämmelsen, att när ett vattenfall utbygges, och där finnes en farled eller en flottled, får icke byggnaden företagas så, att denna farled eller flottled skadas eller inskränkes. Detta är en legal inskränkning i vattenfallsägarens rätt att utnyttja sitt vatten, och därav, att denna legala inskränkning finnes, följer, att någon ersättning icke kan ifrågakomma. Det ligger i den legala inskränkningens natur som torde vara allmänt erkänt. Således kunde man icke komma med den bestämmelse som herr Lübeck föreslår, när man öfvervägde, huruvida en flottled skulle komma till stånd, utan

att räkna i kollision med just dessa bestämmelser, som funnos redan i 1880 års flottningsstadga och gått igen i den vattenlag, som antogs förra året och herr Lübeck själv var med om. Det är även ganska betecknande, att herr Lübeck icke lyckats få med sig någon av dem, som voro särskilt engagerade i vattenlagsförslaget lyckliga genomförande vid förra riksdagen. Herr von Sydow, som varit med i utskottet, har sålunda icke gått på herr Lübecks linje. Herr Lübeck sade, att det genom 1918 års lag inkommit ett nytt förhållande, som man icke tagit hänsyn till i det nu föreliggande förslaget. Det är ett fullkomligt missförstånd. Det har icke på denna punkt tillkommit någonting nytt, såsom han vill göra gällande. Tvärtom är det herr Lübeck, som ville frångå, vad förra årets beslut verkligen innebar.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.

(Forts.)

Den andra punkten, mot vilken herr Lübeck vände sig, var den, som handlade om dygnsregleringen. Om det vatten, som flottleden får i sådana fall, där kungsådra finnes, icke skulle vara tillräckligt, har lämnats en möjlighet att magasinera detta och uttaga det under en kortare tidrymd. Denna bestämmelse förekom icke i flottningskommitterades förslag, men har framförts av Kungl. Maj:t i anledning av det slut, vartill förra riksdagen kom genom sammanjämkningen rörande kungsådrebestämmelserna. I vissa fall har medgivits en övergångstid, varunder den för allmänna intressen disponibla vattenmängden i kungsådran minskas från $\frac{1}{3}$ till $\frac{1}{6}$. Detta har föranlett ifrågakvarande förslag, varigenom en möjlighet beredes flottningen att få vattnet att räcka till.

Herr Lübeck sade, att det var ur principiell synpunkt, han framförde sina betänkligheter, och att de icke hade någon större praktisk betydelse. Han sade vidare, att han egentligen velat göra ett yrkande på återremiss, men att det icke skulle tjäna någonting till, då ett sådant yrkande icke kunnat framkomma i första kammaren. Vi böra förstå, att när man icke lyckats i första kammaren framkomma med ett sådant yrkande, ha vi icke anledning att fästa någon större uppmärksamhet vid denna sak.

Herr Hage har sedermera ingått på en kritik av vissa detaljbestämmelser i lagen, och han har därvid genomgått en del av de reservationer, som han avgivit. Jag skall icke nu ingå på något bemötande av vad han i dessa fall anført, då man därigenom möjligen skulle riskera att få dubbla debatter i dessa frågor. Då han sagt, att yrkanden framkomma, när de olika punkterna föredragas, blir det då tillfälle att återkomma. Han gjorde emellertid några principiella invändningar emot lagförslaget, som jag i korthet skall bemöta.

Han beklagade, att vissa yrkanden icke kunnat framställas som reservationer, då inga sådana yrkanden föreligga i avgivna motioner. Det är sant, att ingen reservation kunnat avgivas, men utskottet har därför icke lämnat dessa frågor obeaktade i den mån de framförts i utskottet, men utskottet har icke haft anledning att ex officio upptaga dem till behandling, då icke några yrkanden i det avseendet motionsvis framkommit. Det var särskilt en punkt, där herr Hage skulle ansett lämpligt att framföra en reservation, och det gällde frågan om

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

äganderätten och förvaltningen av flottleder. Herr Hage hade velat göra ett yrkande i den riktningen, att de större huvudflottlederna borde ägas och förvaltas av staten, och han framförde detta som ett gemensamt socialdemokratiskt önskemål. Jag betvivlar, att så verkligen är förhållandet, och jag tror, att här föreligger en missuppfattning från herr Hages sida. Åtminstone har jag fått den uppfattningen av exempelvis herr Engbergs uttalande i remissdebatten, att denna form av statskapitalism eller statssocialism ingalunda var något, som man på det hållet fann särdeles önskvärt, utan, som orden föllo sig, han bad Herren Gud bevara oss för det. Emellertid finns det en besittningsform beträffande dessa flottleder, som synes på ett alldeles särskilt sätt böra tillfredsställa herr Hage, då flottlederna visserligen icke äro statsegendom men allmän egendom, och just detta förhållande har särskilt påpekats och understrukits i propositionen. Även om själva saken förefanns förut, har den först i propositionen kommit till uttryck, då det i 6 kap. 24 § vattenlagen säges, att dessa flottleder äro allmän egendom. Vidare har staten företrädesrätt, när det gäller att bygga och göra i ordning en flottled. Således även om en enskild väcker förslag att anlägga en flottled, har staten, i fall den skulle anse med sin fördel förenligt att bygga densamma, företrädesrätt att göra det. Vidare finnes en bestämmelse i flottningslagen 75 § av innehåll, att i händelse flottlederna icke skötas på tillfredsställande sätt eller över huvud på sådant sätt, som från statens sida kan anses tjänligt, så kan kronan när som helst övertaga skötseln av desamma. Det förefaller sålunda ur alla synpunkter vara mycket väl ställt med hänsyn till statens intresse, men det är ordnat så, att staten slipper sköta och förvalta flottlederna, då denna förvaltning sker på ett för övrigt ur allmän synpunkt tillfredsställande sätt.

Herr Hages andra invändning gällde instansordningen. Denna har i så mån blivit avvikande från vad som gäller i andra vattenrättsmål, att målen icke gå till vattenrättsöverdomstolen och därifrån till högsta domstolen utan i stället direkt till regeringsrätten, detta med anledning därav, att regeringsrätten på dessa områden anses ha större praktisk erfarenhet. Det är regeringsrätten, som hittills behandlat dessa ärenden, och man har ansett klokt att bibehålla denna ordning.

Till sist gällde det frågan om begränsning av rösträtten i flottningsföreningarna. I den kungliga propositionen föreslås ett stadgande om att i de reglementen, som skola fastställas av Konungens befallningshavande för de olika flottningsföreningarna, en begränsning av rösträtten må kunna göras. Detta har av utskottet ändrats till att en dylik begränsning *skall* göras. På sina håll har man emellertid velat fastslå en maximigräns för medlemmarnas rösträtt, så att ingen skulle få rösta med mer än en tiondel av hela röstetalet inom föreningen. Detta stadgande har ursprungligen föreslagits av norrlandskommittén, men flottningskommittén, som sedermera behandlade ärendet, ansågo, att det inte skulle vara klokt att göra en sådan fix begränsning, bl. a. av det skälet, som för övrigt förefaller mig vara ganska berättigat, att man inte får på dessa flottningsföreningar anlägga

samma synpunkter som på kooperativa föreningar i allmänhet. I fråga om dessa senare vill man naturligtvis söka åstadkomma, att de mindre delägarna skola få tillbörligt inflytande och ej så att säga nedtyngas av de störres delägarer i föreningen. Här återigen ligger saken så, att det i åtskilliga fall är de större medlemmarna som kunna tänkas bäst bevaka de bestående intressena. Flottningsföreningarna äro nämligen icke från år till år bestående sammanslutningar, utan de nybildas för varje år. Föreningen består av de som ett givet år flotta. Den uppgift, som åligger föreningen, är emellertid, icke blott den att sörja för det *innevarande* årets flottning, utan även att tillse, att de flottleder, som användas, alltfört underhållas och underhållas väl för framtiden. Förhållandet kan mycket väl vara, att en del mindre flottande komma in i föreningen ett år men lämna densamma redan det nästa, varefter man inte vidare hör av dem, och det är klart, att sådana medlemmar inte ha något verkligt intresse av flottledernas bevarande i gott skick. Däremot kunna de större delägarna i flottleden ha stora årliga flottningar att ombesörja och på denna grund ha ett bestående intresse att hålla flottleden väl vid makt. I sådana fall vore det ej lyckligt att hårt begränsa dessa större intressenters inflytande i flottningsföreningen.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar af
vattenlagen
m. m.
(Forts)*

Nu har visserligen den invändningen gjorts, att vad flottledens underhåll m. m. beträffar, står föreningen under Konungens befallningshavandes överinseende, varför man alltid på denna väg skulle kunna få fram anordningar, som vore tillfredsställande. Men det är dock *en* sak detta, att åtgärder kunna framtvingas av överordnad myndighet; *en annan* är, om åtgärder kunna företagas av en styrelse eller en stämma på dess eget bevåg och på grund av det särskilda intresse de hysa för arbetets utförande.

Jag tror därför inte, att det, såsom från en del håll gjorts gällande, skulle föreligga ett behov att införa en maximigräns för medlemmarnas rösträtt i en flottningsförening, utan man bör kunna överlämna avgörandet angående en bestämmelse i detta avseende till den administrativa myndighet, som har tillsyn över föreningen, nämligen Konungens befallningshavande.

Jag tror, att jag med dessa ord gått in på de punkter av de föregående talarnas anföranden, som kunna vara lämpliga att i detta sammanhang beröra, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Hage: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord med anledning av den föregående talarens anförande.

Jag vill då först anmärka, att herr von Sneidern icke riktigt rätt refererade vad jag sagt. Det var en missuppfattning från hans sida, när han omnämnde mitt yttrande om att staten borde övertaga flottlederna. Jag betonade inte, att det var ett socialdemokratiskt krav från de högersocialdemokrater som nu sitta här i kamraren. Jag vet inte, vad de ha för uppfattning i denna sak. Jag sade endast, att ett dylikt krav förekommer på båda de program.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

som antagits på partikongresserna. Om herrarna se efter, finns det där tydligt och klart utsatt, att staten bör övertaga flottlederna. Det är endast härom jag yttrade mig.

När herr von Sneidern var inne på föreliggande spörsmål, betonade han, att flottlederna i alla fall äro allmän egendom. Gent emot detta vill jag påpeka, att allmän egendom inte är detsamma som statlig egendom. Dessutom blir ju själva förvaltningen i det hela en enskild verksamhet, sådan den nämligen här är föreslagen av utskottet.

Dessutom är att märka, att det här gäller frågan om statens övertagande av en *kommunikationsled*. Jag tror, att även sådana socialdemokrater, som anse, att man bör gå mycket sakta fram med socialiseringen, ej i allmänhet hysa så stora betänkligheter i fråga om socialiseringen av kommunikationerna. Såvitt jag har mig bekant, ha ej ens herrar liberaler något att invända mot socialisering i ganska stor utsträckning, när det nämligen gäller kommunikationsleder. Som herrarna veta, pågår ju för närvarande en utredning om att göra järnvägarna till statens egendom. Här är det, som nämnt, fråga om *vattenkommunikationer*. Och har man den uppfattningen, att *lantkommunikationer* böra socialiseras, tycker jag, att man har mycket god anledning att säga, att det är riktigt att även socialisera dessa *vattenkommunikationer*.

Jag står alltså för min del fast vid den uppfattningen, att det hade varit lyckligt, om man kunnat få fram ett yrkande om utredning i denna sak. Jag vill ytterligare i detta sammanhang nämna, att då man vid utredningen i denna fråga tog upp spörsmålet om icke dessa kommunikationsleder borde övertagas av staten, så ha t. o. m. dessa, som deltagit i utredningen och vilka, såvitt jag vet, äro högermän allihopa, sagt, att det möter knappast några egentliga betänkligheter att gå fram på den väg, som jag här föreslår. Jag tror därför att det finns mycket starka skäl för att hålla fast vid den uppfattning jag gjort mig till tolk för.

Sedan har herr von Sneidern mycket starkt betonat, att orsaken, varför man ej vill åstadkomma en bestämd nedskrivning av de större delägarnas röstetal i ett flottningsbolag, vore den, att man vore rädd för att de små delägarna, som voro mera tillfälliga medlemmar av bolaget, för sin del lätt kunde vara med om att söka hindra reparationer och dylikt, som annars vore av nöden. Därvidlag har emellertid herr von Sneidern kastat kull sin egen argumentering genom att upplysa om att statsmyndigheterna ha skyldighet att genom sitt ingripande se till, att flottlederna hållas i tillfredsställande skick. Har verkligen Konungens befallningshavande eller någon annan statsmyndighet den skyldigheten, förstår jag ej, att det kan finnas någon anledning att vara rädd för en begränsning av rösträtten. Såsom herrarna se, har också t. ex. herr Jacob Larsson, som tillhör herr von Sneiderns eget parti, velat vara med om åstadkommandet av en sådan begränsning. När man fullständigt överlämnar åt Konungens befallningshavande att lösa spörsmålet, i vil-

ken mån en begränsning skall förekomma, måste det verkligen sägas, att det är betänkligt att lämna avgörandet av en dylik fråga, där det dock gäller bevakningen av småfolkets intressen i ett bolag åt sådan myndighet som Konungens befallningshavande, särskilt om man ser på de ämbetssynpunkter, som där måste göra sig gällande, och på den nära liering, som kan förefinnas mellan ämbets- och bolagsväldet i synnerhet på ett sådant här område. Med den kännedom som man har om Konungens befallningshavande i allmänhet och dess ställning till småfolket och till bolagen, kan man inte ha det förtroende för denna myndighet, att man kan våga överlämna en dylik sak till dess avgörande.

En annan sak är, att man kan vara med om att överlämna åt Konungens befallningshavande — och det har jag för min del också tillstyrkt i mitt föregående anförande — att bestämma t. ex. om huru sorteringsavgifterna skola läggas. Men då gäller det ej att skifta intressena mellan vad man skulle kunna kalla småfolk och storkapital utan att skifta mellan två rent kapitalistiska intressen. I sådana fall anser jag, att det inte kan finnas några särskilda anledningar att hysa misstro.

Jag håller alltså före, att det hade varit mycket lyckligt, om man hade kunnat yrka bifall till herrar Jacob Larssons, Magnussons i Kalmar och Strömbergs reservation.

Som saken nu ligger, finnes det dock, herr talman, inte någon sådan möjlighet.

Herr von Sneidern: Herr talman! Endast ett ord till herr Hage! Herr Hage gjorde en jämförelse mellan det utredningsarbete, som pågår rörande de enskilda järnvägarnas förstatligande och ett eventuellt övertagande från statens sida av flottlederna. Jag tror, att om man komme därhän, att de enskilda järnvägarna plötsligt bleve allmän egendom, om staten utan ett öres utlägg skulle kunna få övertaga desamma, om staten vidare när som helst kunde övertaga förvaltningen av dessa järnvägar, så fort de inte sköttes, som staten önskade, då tror jag herr Hage skulle anse sig ha kommit till ett från sin synpunkt mycket lyckligt resultat. Men det är just detta resultat man kommit till i fråga om flottlederna.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes.

6 §; rubriken till 1 Kap.

Godkändes.

2 Kap.

För 11 § hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

11 §.

I eller vid allmän farled må ej byggas, med mindre byggnaden göres på sådant sätt eller sådana särskilda anordningar vidtagas, att leden fortfarande kan utan olägenhet av någon betydelse användas för det därmed avsedda ändamålet.

Lag samma vare, där någon vill bygga i allmän flottled; och skall genom bestämmelser rörande vattentillgångens fördelning mellan vattenverk och flottning eller annorledes mellan stridiga intressen, såvitt möjligt, så jämkas, att ett vart kan behörigen tillgodoses utan förfång eller väsentligt omak för annat. Om talan rörande särskild anläggning eller åtgärd till skydd mot skada å byggnaden skils i 6 kap. 18 §.

I fråga om denna paragraf hade emellertid reservation avgivits av herrar *Dahl* och *Andersson* i Knäppinge, vilka i anslutning till herr Lübecks ovanberörda motion förklarar sig anse, att 2 kap. 11 § och 6 kap. 5 § vattenlagen borde ändras, i syfte att för det fall, att ägare av outnyttjat strömfall för flottled måste avstå vatten utöver vad stadgandena i 1 kap. vattenlagen föranleda, strömfallets ägare berättigades till ersättning för de kostnader och den vattenförlust, som vid strömfallets utbyggande till följd av dylikt avstående för honom uppkomme.

Sedan paragrafen föredragits, yttrade:

Herr *Andersson* i Knäppinge: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till den av mig och herr *Dahl* avgivna reservationen. Orsaken till denna framställning är, att jag ansett efter den diskussion som förevarit i utskottet, att den ersättning för den vatten- och kraftförlust, som en strömfallsägare skall åtnjuta vid utbyggande av en flottled, skulle berövas honom, om paragrafen antoges i det skick den fått enligt utskottets förslag, och därför har jag ansett det vara rätt att följa herr Lübeck i detta hänseende. Det är därför jag instämmer i den reservation, som är avgiven av herr *Dahl*, till vilken jag därför ber att få yrka bifall.

Herr *von Sneidern*: Härvidlag får jag säga, att intet som helst yrkande är gjort genom någon reservation. Det står omnämnt i utlåtandet, att herrar *Dahl* och *Andersson* i Knäppinge haft en avvikande mening i detta avseende, men ingen som helst formulering till lagtext har från deras sida gjorts, så att det yrkande, som herr *Andersson* nu gjorde, är alldeles omöjligt. Jag ber för min del att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Andersson* i Knäppinge: Herr talman! Då det förhåller sig så, att intet yrkande gjorts i första kammaren rörande denna punkt, skall jag ta tillbaka mitt yrkande.

Vidare anfördes ej. Kammaren godkände paragrafen.

22 och 38 §§; rubriken till 2 Kap.; 3 Kap.; 6 Kap.; 9 Kap.

Godkändes.

10 Kap.

1—3 §§.

Godkändes.

4 § föredrogs härpå. Därvid yttrade:

Herr Andersson i Fiskebäckskil: Herr talman! Till denna paragraf skall jag be att få göra en erinran. Första momentet av denna paragraf innehåller en bestämmelse därom, att Konungens befallningshavande skall underrätta vederbörande fiskeritjänsteman angående ansökan om flottsyt, och denna fiskeritjänsteman skall sedan avgiva yttrande, huruvida fisket kan komma att lida skada av flottningen, och uppgöra förslag till åtgärder till fiskets skyddande.

Det förhåller sig så, att vederbörande fiskeritjänsteman måste i detta fall anses vara fiskeriintendenten inom distriktet. Nu har man all anledning antaga, att flottsynerna inom de norrländska fiskeridistrikten komma att bli så talrika, att det blir en ren omöjlighet för fiskeriintendenterna att till belåtenhet fullgöra sitt åliggande i detta fall. En undersökning, som gjorts beträffande nedre Norrlands distrikt, som omfattar Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Kopparbergs län, har visat, att det kommer att bli mycket svårt för fiskeritjänstemännen att fullgöra sin skyldighet i berörda avseende. Undersökningen för de tre sistförflutna åren har nämligen, att döma av det antal flottsyner, som förekommit i dessa län under nämnda år, givit vid handen, att man kan beräkna, att ungefär 70 å 75 dagar skulle åtgå om året för fiskeriintendenten i nedre Norrlands distrikt att fullgöra de här föreslagna åliggandena vid flottsynerna. Därtill kommer, att de undersökningar, som måste göras för att utröna vilka åtgärder, som skola vidtagas för tillgodoseende av fiskets krav, kunna utföras endast under sommaren, och då framstår så mycket tydligare, att det för en person är omöjligt att fullgöra de åligganden, som här äro i fråga.

Enligt min mening hade det varit lyckligare, om bestämmelsen gått ut därpå, att Konungens befallningshavande haft att underrätta lantbruksstyrelsen om flottsyt, och att lantbruksstyrelsen sedermera haft att förordna lämplig fiskeritjänsteman till att utföra det arbete, som kan uppstå i sammanhang med flottsyner.

Jag håller med andra ord före, att lantbruksstyrelsen även med den formulering, som detta moment i utskottsförslaget har, måste vid behov ha möjlighet att ta hand om saken. Jag vill särskilt påpeka, att det är ett nationellt intresse, att fiskerinäringens krav bli fullt tillgodosedda vid flottsynerna, och därför är det så mycket

Ang. lag om
ändring i
rissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

nödvändigare, att det ordnas så, att det alltid finnes fiskeritjänsteman till hands för att bevaka fiskets intressen.

Jag får alltså uttrycka den förhoppning, att vid lagens tillämpning, om denna lydelse nu kommer att antagas, detta förfarande, som jag här antytt, måtte komma att i verkligheten användas.

Herr von Sneidern: Herr talman! Det förefaller mig icke utgöra något hinder att med lagtextens nuvarande ordalydelse komma till det resultat, som den föregående talaren avsåg. Jag antar, att i övervägande antalet fall kan vederbörande fiskeritjänsteman utföra det arbete, som tillkommer honom. Är han däremot, på grund av bristande tid, icke i tillfälle att göra det, lär det väl åligga honom att anmäla detta förhållande för lantbruksstyrelsen, som då i sin tur tillsätter en annan person, som vikarierar för vederbörande fiskeritjänsteman. Detta förefaller mig vara en ordning, som borde kunna tillfredsställa de viktiga intressen, som av den föregående talaren påpekats.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes.

Återstående delar av 10 Kap.

Godkändes.

11 Kap.

17—75 §§.

Godkändes.

Efter härpå skedd föredragning av 77 § yttrade

Herr von Sneidern: Det har mot denna paragrafs formulering i dag gjorts en invändning från framskjutet juridiskt håll. Med hänsyn härtill tror jag det vore önskligt, att utskottet finge ta denna formulering i förnyat övervägande, varför jag hemställer, att denna paragraf måtte återremitteras till utskottet.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen framställt propositioner i ämnet, beslöt kammaren att återremittera paragrafen till utskottet för ny behandling.

Återstående delar av förevarande lagförslag.

Godkändes.

Förslaget till lag om flottning i allmän flottled.

1 Kap.

Godkändes.

2 Kap.

6—10 §§.

Godkändes.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
rattenlagen
m. m.
(Forts.)

Enligt utskottets med Kungl. Maj:ts överensstämmande förslag skulle 11 § lyda sålunda:

11 §.

Skiljemannaåtgärd, som i 10 § sägs, må påkallas av envar av parterna. Sådant påkallande sker medelst framställning till motparten eller skiljeman, som denne må hava utsett på förhand.

Har flottningsförening underlåtit att utse skiljeman och vederbörligen anmäla valet, eller har annan part, för vilken skiljeman ej blivit på förhand utsedd, ej inom tio dagar efter skiljemannaåtgärdens påkallande tillkännagivit sitt val av skiljeman, eller kan ej enighet vinnas om valet av den tredje, skall skiljeman utses av domaren i orten.

Tiden för syns hållande bestämmes av skiljemännen med iakttagande av att, där ej skadan är av beskaffenhet att böra skyndsamt uppskattas, synen såvitt möjligt bör företagas efter det flottningen avslutats och i sammanhang med övriga skadors uppskattande. Har sedan skiljemannaåtgärd påkallats, skiljedom ej meddelats inom etthundraåttio dagar därefter, vare part oförhindrad draga tvisten under prövning av allmän underrätt i den ort, där skadan skett. Skiljedom, som meddelas senare än nu sagts, vare utan verkan, såframt ej parterna överenskomma att åtnöjas därmed.

Uti en vid denna paragraf avgiven reservation hade herr *Hage* föreslagit, att paragrafen skulle formuleras på följande sätt:

Skiljemannaåtgärd, som — — — på förhand.

Har flottningsförening — — — i orten.

Tiden för — — — skyndsamt uppskattas — vilket bör ske särskilt där skadan kan anses vara av betydlig ekonomisk innebörd i förhållande till den skadelidandes ekonomiska ställning och den skadelidande fordrar skyndsamt uppskattning och ersättning — synen såvitt möjligt — — — åtnöjas därmed.

Sedan paragrafen föredragits, yttrade:

Herr *Hage*: Herr talman, mina herrar! Jag har redan förut i mitt inledningsanförande betonat, att denna paragraf enligt min uppfattning icke är så formulerad, att de små strandägarnas rätt på tillbörligt sätt tillgodoses vid utmätandet av skadestånd.

Här har ju, såsom jag betonade i mitt nämnda anförande, utskottet och Kungl. Maj:t föreslagit, för att få billiga kostnader för undersökning av den skada, som har åstadkommits genom flottning, den bestämmelsen, att alla sådana undersökningar skola ske på en

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

gång varje år vid flottningens slut, och ersättningen kommer under sådana förhållanden vid mycket sen tid på året, och i flera fall långt efter den tid, då skadan inträffat. Skadan inträffar givetvis tidigt på våren, ty flottningen sker i allmänhet tidigt på våren. Jag anser alltså, såsom jag förut betonat, en sådan bestämmelse vara olämplig och i hög grad hård mot de små fattiga strandägarna, om det gäller skador, som för dessa små strandägare ha stor ekonomisk innebörd. Jag anser det riktigt, att dessa fortast möjligt få uppskattning och betalning. Från den utgångspunkten har jag för min del påyrkat, att det insättes i denna paragraf en bestämmelse, där det heter, att »där skadan kan anses vara av betydlig ekonomisk innebörd i förhållande till den skadelidandes ekonomiska ställning och den skadelidande fordrar skyndsamt uppskattning och ersättning», då bör skadeersättningen ske fortast möjligt och då bör undersökning om skadans omfång och skadeersättningen ske nästan med det samma. Jag har från den utgångspunkten yrkat på ett tillägg till denna paragraf, som framgår utav reservationen, som jag har bifogat på detta ställe. Jag skall be att från den utgångspunkten få yrka bifall till nämnda reservation.

Herr von Sneidern: Herr talman! Det har gjorts ett yrkande här till skydd för de skadelidandes intressen, men jag betvivlar, att det som föreslås verkligen är av behovet påkallat i och för det för övrigt behjärtansvärda ändamål, som man vill tillgodose. Med den ordalydelse, som paragrafen har enligt utskottets förslag, framgår det ju, att där skadan är av beskaffenhet att bära skyndsamt uppskattas», bör i så fall en uppskattning av den lidna skadan ske omedelbart. Man får tänka på, att i händelse upprepade syner skola företagas, det hela blir förenat med mycket stora kostnader. Det är ju så ordnat, att dessa syner i regel företagas i ett sammanhang, vilket sker, när flottningen för året är avslutad. Man börjar högst uppe i flottlederna tidigt på våren och följer dem sedan, hela deras lopp utefter. Jag tror, att man har uppnått, vad som kräves för ett tillfredsställande resultat, om saken ligger så, att när skadan verkligen är av beskaffenhet att bära skyndsamt uppskattas, tillfälle då lämnas därtill. Att därjämte lägga i den skadelidandes egen hand, att när som helst fordra en skyndsamt uppskattning, är enligt min uppfattning att gå alldeles för långt. Man kan möjligen förstå herr Hages ståndpunkt, ty han vill ju ej, att den skadelidande under några omständigheter skall bära kostnaden för synen — ja, om hans ersättningskrav äro alldeles obefogade, skall han ju bära en del kostnader, under det att en del skola läggas på staten. Då det emellertid torde vara att alldeles gå till överdrift i den riktning, som herr Hage påyrkar, torde den av honom föreslagna förändringen icke vara lycklig.

Emellertid medger jag, att den synpunkt, herr Hage framfört rörande behovet för oss här i kammaren att se till, att vi ha ett bytesmedel för de sammanjämkningar, som bli nödvändiga, medför, att vi tyvärr stundom måste, med den praxis, som gäller för vårt riks-

dagsarbete, antaga en sådan bestämmelse, som vi annars under inga villkor vilja få upphöjd till lag. Med denna utgångspunkt skall jag i detta fall ansluta mig till herr Hages yrkande, det vill säga yrkandet om bifall till reservationen.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
rättslagen
m. m.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Herr talmannen gav propositioner först på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf samt vidare på godkännande av paragrafen i den lydelse, som föreslagits i den av herr Hage avgivna, vid paragrafen fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

För 12 § hade utskottet föreslagit följande lydelse

12 §.

Varder dömt till ersättning, skall den ersättningsskyldige ock förpliktas att efter vad skäligen prövas, gälla såväl kostnaden för skiljemannaförrättningen som motpartens utgifter å saken; dock att där ersättningen ej sättes högre än den ersättningsskyldige före förrättningen bjudit, envar skall stå sina kostnader och vardera gälla halva förrättningskostnaden. Ogillas ersättningsyrkande, men finnes den, som framställt kravet, ej hava saknat fog därför, vare ock lag som sist sagts; eljest gälde han all förrättningskostnad och motpartens utgifter å saken.

Vad de flesta skiljemännen säga, skall, änskönt någondera parten är missnöjd därmed, gå i verkställighet, där ej rätten eller överexekutor förordnar annorlunda; den av parterna, som ej nöjes med skiljedomen, dock ej förment att draga tvisten under domstols prövning, så framt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljedomen tillställdes honom. Skiljedomen skall avfattas skriftligt och däri lämnas tydlig hänvisning om, vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under domstols prövning.

Rätt domstol för upptagande av tvist, som nu sagts, vare allmän underrätt i den ort, där skadan skett.

Beträffande denna paragraf hade herr *Hage* reservationsvis föreslagit, att densamma skulle lyda sålunda:

12 §.

Varder dömt till ersättning, skall den ersättningsskyldige ock förpliktas att efter vad skäligen prövas, gälla såväl kostnaden för skiljemannaförrättningen som motpartens utgifter å saken; dock att där ersättningen ej sättes högre än den ersättningsskyldige före förrättningen bjudit, kostnaden må gäldas av allmänna medel. Ogillas ersättningsyrkande, men finnes den som framställt kravet, ej hava saknat fog därför, vare ock lag som sist sagts; eljest gälde den som framställt kravet hälften av kostnaden och må den andra hälften gäldas av allmänna medel.

Vad de flesta — — — där skadan skett.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

Efter föredragning av paragrafen yttrade:

Herr H a g e: Jag har en reservation även i denna punkt. I principdebatten har jag deklarerat vad den reservationen innebär. Utskottet har för sin del föreslagit, att när det är fråga om ersättningsplikt till en skadelidande strandägare, som framställer sina ersättningskrav, och det befinnes, att ersättningen, sådan den verkligen blir bestämd, icke sättes högre än den ersättningsskyldige före förrättningen förklarar sig vilja utgiva, då skall, som det heter, »en var stånda sina kostnader» och vardera gälda halva förrättningskostnaden.

Vidare har från utskottets sida föreslagits den bestämmelsen, att om ersättningsyrkande ogillas, men det befinnes att den, som framställt krav på ersättning, icke har saknat fog därför, det skall vara »lag som sist sagts: eljest gälde han all förrättningskostnad och motpartens utgifter i saken».

Jag har för min del i mitt anförande betonat, att härigenom kan det riskeras, att en strandägare, som lidit skada, inför den stora risken att, om han gör en framställning om ersättning, han möjligen kan få betala en mycket stor ersättning för undersökningen, att han — säger jag — kan tvingas att icke göra en dylik framställning om ökning av den ersättning, som förut bjudits honom. För att hindra att en sådan risk skall åvila den ersättningssökande, har jag för min del föreslagit en ändring i detta avseende, vilken skulle gå ut därpå, att kostnaden för undersökning av skadans omfång skulle betalas av allmänna medel, så att den skadeståndssökande må ha mindre risk att råka illa ut, om han gör en framställning av sådan art och får avslag.

Jag skall be att från nämnda utgångspunkt få yrka bifall till den reservation, som jag på denna punkt, alltså vid tolfte paragrafen, avgivit till utlåtandet.

Herr v o n S n e i d e r n: Herr talman! Vad denna reservation beträffar, skulle ju ett antagande av densamma helt rubba de allmänna regler, som gälla angående fördelning av rättegångskostnader, med vilka regler denna paragrafs ordalydelse annars tämligen väl överensstämmer. Enligt herr Hages åsikt borde, om flottningsföreningen bjudit viss ersättning men densamma ej antagits av den ersättningsberättigade, och han sedermera ej får så mycket i ersättning, som erbjudandet omfattat, han ändå slipa ifrån alla kostnader, under det att ersättning skulle utgå av allmänna medel. Det förefaller dock vara ganska obilligt detta. I förevarande fall har ju den ersättningsberättigade ej att bedöma någon särskild juridisk fråga, vilket för honom som lekman naturligtvis kan vara svårt, utan blott att avgöra, om den ersättning, som bjudes honom, är skäligen och lämplig. Och då han ej tager emot en bjuden ersättning, får han väl ändå stå någon risk.

Ännu värre skulle det med herr Hages förslag vara, att om personen ifråga absolut saknar varje fog för sitt ersättningskrav, staten

komme att bliva lidande på detta förhållande. Staten skulle då ersätta halva kostnaden för synen, och den mot vilken detta fullständigt obilliga krav riktades, nämligen flottningssöreningen, skulle icke få någon som helst ersättning för de kostnader den haft. Det är väl att gå något långt, förefaller det mig.

För min del skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag, och ser jag i detta fall ej något behov av att göra ett liknande yrkande, som nyss, i sammanjämkningssyfte.

Herr H a g e: Herr talman! Jag vill endast i korthet säga att det i det här fallet kan vara mycket svårt att bedöma, om ett ersättningskrav är berättigat eller icke. Det har nog erkänts från åtskilliga personers sida, som känner till dessa förhållanden, att det är mycket kinkigt att döma i dessa saker. Det kan mycket väl inträffa, att en strandägare ifråga om en skada, som tillfogats honom på hans mark, anser sig väl kunna stå till svars för att göra gällande ett visst ersättningskrav till en viss storlek. Men det kan då hända, att de, som skola bedöma skadan icke komma till samma resultat som han. Det är emellertid därför icke säkert, att dessa män *verkligen* ha rätt — naturligtvis ha de *juridisk* rätt, ty om det är föreskrivet, att ett värderande av en skada skall ske på det ena eller andra sättet, så är det givet, att det utslag, som då fälles, *blir* rätt i detta fall. Å andra sidan kan det förekomma att just den person, som äger stranden och har större kännedom om sina ägor än andra, kommer att ha reell rätt i ett fall som detta. Alltså vill jag säga det, att det är mycket hårt detta, att i sådant fall, om strandägaren verkligen har på god tro i full övertygelse om, att han verkligen har rätt, framställt krav på en viss ersättning, men det sedan befinnes, att de, som fälla utslaget, ge honom mindre ersättning, det synes hårt — säger jag — att han skall plikta på sätt och vis, genom att han får betala en del av eller i vissa fall hela undersökningskostnaden i saken.

Nu säger herr von Sneidern, att bolaget, som i sådana fall är fullkomligt oskyldigt ej bör belastas med sådana undersökningskostnader, om det befinnes, att bolaget har rätt och den skadeståndssökande orätt. Däremot vill jag säga, att, om man ser på saken från andra utgångspunkter, finner man, att bolaget dock är den ekonomiskt bärkraftigare parten. Den lilla strandägaren, den lilla bonden är i ofantligt sämre ekonomisk ställning, så att, om han i ett sådant fall blir dömd att utgiva ersättningen, så drabbar detta honom mycket hårdare, än det drabbar bolaget, om detta skall betala, då det har mycket större ekonomiska möjligheter. För ett stort flottningsbolag betyder ett sådant utdömande av kostnader, som för övrigt kunna läggas på timret, mycket litet i förhållande till, vad det kan komma att betyda för strandägaren.

Och så kommer det en sak till, nämligen att det för flottningsbolaget, som genom flottningen är den, som åstadkommer intrånget och skadan. Om t. ex. bolaget icke komme till, så bleve det aldrig fråga om sådana saker, som här är fråga om. Med ett ord sagt, bolaget är den påträngande, som åstadkommer hela denna procedur, som kan

Ang. lag om
ändring i
vissa delar af
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

leda till ekonomiska obehagligheter för strandägaren. Det tycker jag också är en synpunkt att taga fasta på i detta fall.

Jag tror alltså, att, även om man kan beträffande andra områden säga, att det förhållande, om vilket herr von Sneidern talade, t. ex. när det gäller vanlig skiljedom, är sådant, som här framställts, så kan det likväl finnas mycket starka skäl att i *detta fall* gå ifrån den principen och lägga saken på sätt jag föreslagit, vartill jag ber att få yrka bifall.

Herr statsrådet Undén: Herr talman! Denna formulering av paragrafen är byggd i huvudsak på grundval av de principer för rättegångskostnaders fördelning, som eljest gälla. Det är alltid så, att frågan om reglerandet av rättegångskostnaderna är synnerligen svår. Och vilken regel man än uppställer, skall det visa sig, att i en mängd speciella fall regeln kommer att verka obilligt. Men vi ha nu en gång vid alla andra mål sådana principer för fördelningen av rättegångskostnaderna, som här föreslås. Man frågar sig då, om det finnes någon särskild anledning att, när det gäller dessa fall, stadga en ny princip? Det skulle givetvis kunna uppletas en rad andra fall på andra områden, snart sagt i vilka civila mål som helst, där det kunde ifrågasättas, om ej staten borde betala en del av rättegångskostnaderna, där det befunes ur en eller annan synpunkt obilligt, att den tappande parten skulle nödgas betala ganska dryga processkostnader. Men, som sagt, går man in för en sådan princip, nödgas man taga konsekvenserna på många andra områden. Jag kan ej se, att förhållandena här äro så egenartade, att man har anledning att binda sig för någon sådan särskild princip.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen framställt propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till avfattning av förevarande paragraf, dels ock på godkännande av paragrafen i den lydelse, som reservationsvis föreslagits av herr Hage, godkändes paragrafen enligt utskottets förslag.

13 §; rubriken till 2 Kap.; 3 Kap.

Godkändes.

4 Kap.;

23—28 §§.

Godkändes.

29 §.

Kungl. Maj:t hade föreslagit, att paragrafen skulle erhålla denna avfattning:

29 §.

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
rattenlagen
m. m.
(Forts.)

För de flottandes inbördes delaktighet i olika slag av utgifter skall i den ordning, som i 14 och 15 §§ sägs, Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställa allmänna grunder, varefter skilda slag av flottgods böra vid kostnaders fördelning jämföras med varandra; och skall därvid iakttagas:

att kostnader, hänförliga till visst flottleds- eller utflottningsdistrikt, fördelas allenast å flottgods, som å sådant distrikt framflottats;

att grunderna för delaktighet i flottleds- och underhållsutgifter bestämmas med hänsyn till vad som finnes skäligt och lämpligt för främjande av en god skogshushållning;

att övriga utgifter varda fördelade efter den större eller mindre svårighet, de särskilda flottgodsslagen orsaka vid flottningen eller sorteringen; dock att jämkning i tillämpningen av denna fördelningsgrund beträffande smärre virkesdimensioner eller beträffande virke, som flottas lång väg, må äga rum, om sådant kan ske utan påvisbar ökning av kostnaden för annat virke;

samt att i sorteringsutgifter deltaga beträffande varje skiljeställe allenast de flottande, vilkas flottgods där avskiljes; dock att, där uppenbart är, att till följd av det utsorterade virkets avskiljande ur flottleden orsakas minskning i sorteringskostnaden för flottgods, som vidare framflottas, Kungl. Maj:ts befallningshavande äger efter tagen hänsyn jämväl till de av virkets uppehållande vid sådant skiljeställe orsakade olägenheter bestämma, att även ägare av sådant flottgods skall i mån av båtнад, som nu sagts, deltaga i gäldandet av sorteringskostnaden vid skiljeställe, där virket icke avskiljes; där på grund av lokala förhållanden skiljningen å viss plats verkställles vid skilda sorteringsverk, som stå i beroende av varandra, må dessa i nu nämnt avseende anses som ett skiljeställe.

Separatutgifter fördelas på allenast de flottande, vilkas flottgods föranlett kostnaderna i fråga; separatflottande vare fri från deltagande i arbetskostnaden för den gemensamma flottningen. Där all flottning bedrives separat, må kostnaden för virkets framskaffande fördelas å samtliga flottande.

Enligt utskottets förslag skulle paragrafen lyda sålunda:

29 §.

För de flottandes inbördes delaktighet i olika slag av utgifter skall i den ordning, som i 14 och 15 §§ sägs, Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställa allmänna grunder, varefter skilda slag av flottgods böra vid kostnaders fördelning jämföras med varandra; och skall därvid iakttagas:

att grunderna för delaktighet i flottleds- och underhållsutgifter bestämmas med hänsyn till vad som finnes skäligt och lämpligt för främjande av en god skogshushållning;

och att övriga utgifter varda fördelade efter den större eller

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

mindre svårighet, de särskilda flottgodsslagen orsaka vid flottningen eller sorteringen; dock att jämkning i tillämpningen av denna fördelningsgrund beträffande smärre virkesdimensioner eller beträffande virke, som flottas lång väg, må äga rum, om sådant kan ske utan påvisbar ökning av kostnaden för annat virke.

Vidare skall iakttagas:

att kostnader, hänförliga till visst flottleds- eller utflottningsdistrikt, fördelas allenast å flottgods, som å sådant distrikt framflottats;

samt att i sorteringsutgifter skola deltaga beträffande varje skiljeställe efter vad skäligt prövas ej mindre de flottande, vilkas flottgods där avskiljes, än även ägare av det flottgods, som vidare framflottas; där på grund av lokala förhållanden skiljningen å viss plats verkställles vid skilda sorteringsverk, som stå i beroende av varandra, må dessa i nu nämnt avseende anses som ett skiljeställe.

Separatutgifter fördelas på allenast de flottande, vilkas flottgods föranlett kostnaderna i fråga; separatflottande vare fri från deltagande i arbetskostnaden för den gemensamma flottningen. Där all flottning bedrivs separat, må kostnaden för virkets framskaffande fördelas å samtliga flottande.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Dahl, Östberg, von Sydow, Lindström, Andersson* i Knäppinge och *Nilsson* i Vibberbo, vilka yrkat, att paragrafen måtte erhålla den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen.

Paragrafen föredrogs. Därefter yttrade:

Herr *Andersson* i Knäppinge: Herr talman! Vid denna paragraf har jag jämte några andra medlemmar av utskottet avgivit en reservation och funnit, att Kungl. Maj:ts förslag tillfredsställer de olika kraven bättre, än utskottets förslag i detta fall gör, och jag ber sålunda att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i enlighet med den reservation vi avgivit.

Herr *von Sneidern*: Herr talman! I första kammaren har talats, jag vet ej hur många timmar, om denna paragraf. Kanske kan det gå något enklare här. Jag ber därför att få i korthet yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf, dels ock på godkännande av paragrafen i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 29 § i andra lagut-

skottets föreliggande förslag till lag om flottning i allmän flottled, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt paragrafen i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse.

Omröstningen utföll med 108 ja mot 21 nej; och hade kammaren alltså godkänt paragrafen enligt utskottets förslag.

30—38 §§.

Godkändes.

Sedan 39 § härpå föredragits, yttrade:

Herr H age: Herr talman! Som herrarna se, har jag vid denna paragraf avgivit en reservation. Jag yrkar nämligen bifall till Kungl. Maj:ts förslag i stället för till utskottets. Kungl. Maj:t har föreslagit, att i styrelse för flottningsbolag *skall* inväljas en medlem av Konungens befallningshavande, som skall bevaka det allmännas intresse, under det att däremot utskottet har föreslagit, att det *kan* inväljas en medlem. Här anser jag, att det föreligger mycket starka skäl för Kungl. Maj:ts förslag i detta avseende, d. v. s. att det *skall* inväljas en medlem.

Det bör stadgas, att det allmänna med avseende på dessa flottningsbolag bör få den garantien, att bolagen skötas på ett tillfredsställande sätt. Det kan i någon mån skyddas genom att i bolagets styrelse obligatoriskt skall inväljas en medlem från det allmännas sida.

Jag skall alltså för min del med avseende på 39 § yrka avslag på utskottets förslag och bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr von Sneidern: Herr talman! Denna paragraf står ju i samband med följande paragraf. Sker där förändring, så måste även ske en förändring i 39 §. Det är väl därför bara ett förbi-seende, att reservanterna vid 40 §, herr Jacob Larsson m. fl., icke gjort något yrkande vid 39 §. När vi komma till följande paragraf, kommer jag även att yrka bifall till reservationen för att ha den i sammanjämkningen. Endast av denna anledning måste jag även gå med på en förändring av 39 §, och jag yrkar således bifall till herr Hages reservation.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner i ämnet godkändes paragrafen i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse.

Ang. lag om
ändring i
rissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)

Åt 40 § hade i utskottets förslag givits denna avfattning:

40 §.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i det eller de län, där flottleden framgår, äge, där det för tillgodoseende av ortens skogshushållning eller andra allmänna intressen finnes önskvärt, för viss tid utse lämplig person att utöver det i flottningsförenings reglemente angivna antal styrelseledamöter vara ledamot av styrelsen med samma befogenhet som dessa att deltaga i handhavande av föreningens angelägenheter och med samma ansvar för styrelsens åtgärder. Till sådan styrelseledamot skall utses någon med skogs- och flottningsförhållandena i orten förtrogen person, som ej själv deltagar i flottningen eller är anställd i flottandes enskilda tjänst; och njute denne av föreningen arvode, vars belopp bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Uti en vid denna paragraf avgiven reservation hade herrar *Jacob Larsson*, *Magnusson* i Kalmar och *Strömberg* förklarat sig anse, att paragrafen borde erhålla följande lydelse:

40 §.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i det eller de län, där flottleden framgår, skall för viss tid utse lämplig person att utöver det i flottningsförenings reglemente angivna antal styrelseledamöter vara ledamot av flottningsstyrelsen med samma etc. — — — lika med utskottet.

Efter föredragning av paragrafen yttrade:

Herr H a g e: Jag har för min del avgivit en reservation med avseende på denna paragraf. Men för att det icke skall bli alltför många yrkanden, så skall jag be att få yrka bifall till herr Jacob Larssons m. fl. reservation på den punkt. Det är någon liten skillnad i innebörden av min reservation och deras reservation, men skillnaden är ganska obetydlig, och jag skall därför tillåta mig att frånfalla mitt yrkande i det avseendet och yrka bifall till herr Jacob Larssons m. fl. reservation vid 40 §.

Herr v o n S n e i d e r n: Herr talman! Denna paragraf handlar om Konungens befallningshavandes rätt att utse en ledamot av styrelsen i flottningsförening. Det är ett led i det strävande, som går genom denna lag, att se till, att flottningsföreningarna bliva föremål för en övervakande omsorg från de administrativa myndigheterna. Det var först norrlandskommittén, som framställde krav på, att obligatoriskt en styrelseledamot skulle tillsättas av Konungens befallningshavande. Sedan frångingo de flottningssakkunniga denna uppfattning. De ansågo, att det skulle visserligen i de flesta fall vara önskligt, att en sådan styrelseledamot tillsattes av

Konungens befallningshavande, men de påpekade, att en hel del flottningssäföreningar voro så små och obetydliga, att det för dem skulle medföra en kostnad, som var onödig, om en sådan styrelseledamot tillsattes. Och detta skäl förefaller mig vara ganska starkt. Det finns nog en hel del små föreningar, där det icke är behöfvligt att få en av Konungens befallningshavande tillsatt styrelseledamot. Emellertid har Kungl. Maj:t gått på norrlandskommitténs ursprungliga förslag och föreslagit, att det skulle bli en obligatorisk offentlig styrelseledamot. Majoriteten inom utskottet har emellertid enat sig om, att det var tillräckligt om Konungens befallningshavande lämnades möjlighet att tillsätta en ledamot i styrelsen. Man ansåg, att då man lägger prövnngen av så mycket i Konungens befallningshavandes händer, så skulle man även i detta enskilda fall kunna anförtro åt honom att bedöma, huruvida det behöfvdes en sådan öfvervakning från Konungens befallningshavandes sida, som kan ske genom en av Konungens befallningshavande tillsatt styrelseledamot, eller om detta skulle vara obehöfvligt.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
rättenlagen
m. m.
(Forts.)*

Jag tror, att majoritetens ställning därvidlag är fullt tillfredsställande. Emellertid skall jag, i överensstämmelse med vad jag sade vid 39 §, be att få yrka bifall till herr Jacob Larssons m. fl. reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed avslutad samt herr talmannen givit propositioner i ämnet, godkände kammaren paragrafen i den lydelse, som reservationsvis föreslagits av herr Jacob Larsson m. fl.

41—64 §§.

Godkändes.

65 § skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag lyda sålunda:

65 §.

Kungl. Maj:ts befallningshavande äge på framställning av flottningssäförening förordna, att denna sammanslås med annan förening inom samma vattensystem, där sådan sammanslagning finnes lämplig med hänsyn till flottningens ändamålsenliga ordnande i vattensystemet i dess helhet samt byggnader och anstalter i de skilda flottlederna finnas i tillfredsställande skick.

Om sammanslagning av flottningssäföreningar underrättade Kungl. Maj:ts befallningshavande vattendomstolen för anteckning i vattenboken.

Utskottet föreslog, att paragrafen skulle erhålla denna avfattning:

65 §.

Önska olika flottningssäföreningar sammanslås till en, fatte var för sig beslut därom. Dylikt beslut jämte förslag till reglemente

Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattendagen
m. m.
(Forts.)

skall för fastställelse underställas Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning.

Kungl. Maj:ts befallningshavande äge ock på framställning av bivattendrags flottningsförening förordna, att denna sammanslås med huvudvattendragets förening, där sådan sammanslagning finnes lämplig med hänsyn till flottningens ändamålsenliga ordnande i vattensystemet i dess helhet samt byggnader och anstalter i bileden finnas i tillfredsställande skick.

Om sammanslagning av flottningsföreningar underrättade Kungl. Maj:ts befallningshavande vattendomstolen för anteckning i vattenboken.

Paragrafen föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Hagman i Stockholm: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få framföra ett par synpunkter vid behandlingen av denna paragraf. Det föreligger här ingen reservation, men förhållandet är det, att jag icke varit i tillfälle att vid utlåtandets justering närvara i utskottet och avlämna reservation.

Paragrafen bestämmer, huru förfaras skall, när man vill sammanslå olika flottningsföreningar. Det är då stadgat i det förslag, som Kungl. Maj:t förelade riksdagen, att sådan sammanslagning skall komma till stånd på framställning av flottningsförening och att Konungens befallningshavande skulle ha att besluta, huruvida sådan framställning skulle komma till stånd eller icke. I det förslag, som här nu framlägges av utskottet, är det angivet, att för att en sådan sammanslagning skall komma till stånd, så skola de olika flottningsföreningarna var för sig fatta beslut därom, och dylikt beslut jämte förslag till reglemente skall för fastställelse underställas Konungens befallningshavandes prövning.

Nu är det ju så, att hela denna lagstiftning rörande flottningen baseras på, att dessa flottleder äro, såsom angives i 24 § 6 kap., att anse som allmän egendom. Det förefaller mig därför, som om utskottet i föreliggande paragraf gjort ett avsteg från denna allmänrättsliga synpunkt och övergått till rena privaträttsliga synpunkter, när man frångått Kungl. Maj:ts förslag rörande Konungens befallningshavandes rätt att godkänna en dylik sammanslagning och överlämnat åt de enskilda flottningsföreningarna att var för sig fatta beslut, om sådan sammanslagning skall komma till stånd eller ej.

Jag ber därför att för mitt vidkommande få hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag i föreliggande del.

Herr von Sneidern: Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag. Den ståndpunkt, som utskottet ställt sig på, är den, att man icke velat tvinga de små bivattendragens flottningsföreningar in i den stora flottledens förening mot deras vilja. En hel del av dessa föreningar äro mycket små och kunna billigt sköta sina egna angelägenheter utan de kostnader, som kunde uppstå, om de skulle förena sig med den stora flottledens förening. Därför har

man icke velat intvinga dessa små föreningar i den stora, och det har varit anledningen till den förändring, som utskottet här har intagit i Kungl. Maj:ts förslag och varom även enighet vunnits inom utskottet, såsom synes, då ingen reservant här finnes.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. lag om
ändring i
vissa delar av
vattenlagen
m. m.
(Forts.)*

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner först på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förvarande paragraf samt vidare på godkännande av paragrafen enligt Kungl. Maj:ts förslag; och godkändes paragrafen i den lydelse, som av utskottet föreslagits.

Återstoden av lagförslaget.

Godkändes.

Övriga under punkten A) upptagna lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslagen.

Punkterna B) och C).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 3.

Herr *Eriksson* i Grängesberg avlämnade en motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 326, angående tillfällig lönerereglering under år 1919 för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen ävensom angående förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom samma förvaltning samt till vikariatsersättningar m.m. anvisade medel.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 436, blev på begäran bordlagd.

§ 4.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för ordnande av postpersonalens i Stockholm bostadsfråga;

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gemensamt rörelsekapital för statens vattenfallsverks fastighetsförvaltning m. m.;

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å staten under civildepartementet hörande utlåningsfonder; och

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1919 gjorda framställning om ökning av lånefonden för tjänstemannasamhället i Mörby.

§ 5.

Till bordläggning anmälles

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i djurgårdskassan till säkerställande under år 1920 av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av anslag å tilläggsstat för år 1919 under fjärde huvudtiteln för bestridande av merkostnader för vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående personligt lönetillägg m. m. åt generalfältläkaren F. J. Bauer;

nr 77, i anledning av väckt motion om anslag till understöd åt svenska organisationer för hjälpverksamhet bland de av världskriget hemsökta ländernas nödställda befolkning;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till tryckning av doktorsavhandlingar;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående extra vaktmästare vid farmaceutiska institutet m. m.;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntefria studielån;

nr 81, i anledning Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en ingenjörsvetenskapsakademi;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens deltagande i kostnaden för en partiell reglering av Siljan;

nr 83, i anledning av väckta motioner om tillstånd för sydsvenska kraftaktiebolaget att inköpa eller arrendera vissa staten tillhöriga vattenfall i Lagan;

nr 84, i anledning av väckt motion om anslag till inköp åt förre bromsaren I. Konrad Lundin av ett par konstgjorda ben;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring av § 10 mom. 1 i telefonreglementet den 29 november 1915;

nr 86, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om viss ändring i dispositionen av det vid 1914 års senare riksdag beviljade anslag för stärkande av det fasta kustförsvaret; och

nr 87, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i viss fråga rörande anslag under riksstatens för år 1920 åttonde huvudtitel;

bevillningsutskottets betänkande, nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker m. m.;

sammansatta bevillnings- och andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen med be-

gräran om utredning och förslag i fråga om skattebetalning genom skattemärken i skatteböcker;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, dels ock i anledning därav väckta motioner;

nr 20, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m., dels ock en i anledning därav väckt motion;

nr 21, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, dels ock en i anledning därav väckt motion;

nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m., dels ock en i anledning därav väckt motion;

nr 23, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock med förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, dels ock en i anledning därav väckt motion;

nr 24, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner; och

nr 25, i anledning av väckt motion angående åläggande för bolag för industriella företag att avstå viss del av sin vinst till understöd åt arbetslösa industriarbetare;

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 3, i anledning av herr Andersons i Råstock motion, nr 270. om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillvaratagande för foderändamål av i vattendragen förefintliga vassararter; och

nr 4, i anledning av herr Johanssons i Kullersta motion, nr 283. om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande vid statens järnvägar av stoppade sittplatser i tredje klass vagnar för fjärrtrafik:

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt behövande ånkor av understöd utav allmänna medel för underhåll och uppfostran av deras barn; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion angående avveckling av militärförsvaret;

nr 8, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av ett moderniserat indelningsverk; och

nr 9, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av understöd utav statsmedel åt den svenska manskörsången m. m.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Molin</i> i Aspa	under 9 dagar fr. o. m. den 15 april,	
»	<i>Olsson</i> i Kollungeröd	» 8 » » » 15 »	
»	<i>Olsson</i> i Ramsta	» 10 » » » 13 »	
»	<i>Bengtsson</i> i Kullen	» 7 » » » 16 »	
»	<i>O. Nilsson</i> i Örebro	» 8 » » » 14 »	
»	<i>Björck</i>	» 10 » » » 14 »	
»	<i>Öberg</i>	» 10 » » » 14 »	
»	<i>Moberger</i>	» den 15 april,	
»	<i>Bergström</i> i Bäckland	under 10 dagar fr. o. m. den 14 »	
»	<i>Strömberg</i>	» 3 » » » 14 »	
»	<i>Johansson</i> i Kullersta	» 8 » » » 16 »	
»	<i>Bökelund</i>	» 9 » » » 14 »	
»	<i>Brännström</i>	» 10 » » » 14 »	
»	<i>Hederstierna</i>	» 9 » » » 15 »	
»	<i>Jönsson</i> i Boa	» 3 » » » 14 »	
»	<i>Åkerlund</i>	» 11 » » » 13 »	
»	<i>Welin</i>	» 10 » » » 14 »	
»	<i>Wahlstedt</i>	» 10 » » » 14 »	
»	<i>Norman</i>	» 8 » » » 16 »	
»	<i>Jeppsson</i>	» 9 » » » 15 »	
»	<i>Röing</i>	» 3 » » » 14 »	
»	<i>Henrikson</i>	» 6 » » » 14 »	
»	<i>Flognfält</i>	» 3 » » » 14 »	
»	<i>Lindley</i>	» 10 » » » 14 »	
»	<i>Corneliusson</i>	» 8 » » » 15 »	
»	<i>Larsson</i> i Ängbäck	» 10 » » » 24 »	
»	<i>Olsson</i>	» 9 » » » 14 »	
»	<i>Lindqvist</i> i Kosta	» 8 » » » 16 »	
»	<i>Leo</i>	» 8 » » » 16 »	och
»	<i>Jensen</i>	» 8 » » » 16 »	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 9,50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Måndagen den 14 april.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande april.

§ 2.

Föredrogos var för sig och hänvisades till statsutskottet de på kammarens bord liggande motionerna nr 430 av herr *Hammar skjöld* och nr 431 av herr *Tengdahl m. fl.*

Motionen nr 432, av herr *Vennerström*, som härpå föredrogs, överlämnades till konstitutionsutskottet.

Sedan motionen nr 433, av herr *Vennerström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 379, med förslag till ändrad lydelse av § 15 regeringsformen, nu föredragits, yttrade

Herr t a l m a n n e n: Som denna motion är väckt efter utgången av den tid, inom vilken, jämlikt § 55 riksdagsordningen, motioner i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 379 må avgivas, finner jag mig förhindrad framställa proposition å remiss till utskott av motionen.

Härefter föredrogos övriga å bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till första särskilda utskottet motionen nr 434, av herr *Vennerström m. fl.*; samt

till statsutskottet motionerna:

nr 435, av herr *Bäcklund*; och

nr 436, av herr *Eriksson* i Grängesberg.

§ 3.

Statsutskottets härpå föredragna utlåtanden nr 74—85 bordlades åter.

§ 4.

Vidare föredrogos vart för sig, statsutskottets memorial:

nr 86, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om viss ändring i dispositionen av det vid 1914 års senare riksdag beviljade anslag för stärkande av det fasta kustförsvaret; och

nr 87, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i viss fråga rörande anslag under riksstatens för år 1920 åttonde huvudtitel.

De i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna blevo av kammaren godkända.

§ 5.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bevillningsutskottets betänkande nr 31, sammansatta bevillnings- och andra lagutskottets utlåtande nr 1, andra lagutskottets utlåtanden nr 10—25, andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden nr 3 och 4, andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 7—9.

§ 6.

Interpellation.

Ordet lämnades nu på begäran till

Herr L i t h a n d e r, som anförde: Harr talman, mina herrar! Utav den summariska redovisningen för statens järnvägar 1918 framgår att

bruttoinkomsten varit	kr. 255,423,947: 68
driftkostnaderna	» 315,722,118: 64
innebärande förlust för året	» 60,298,170: 96

Närmast föregående år har däremot *vinst* kunnat redovisas till statsverket sålunda

år 1917 med	kr. 7,257,000: —
» 1916 »	» 24,620,000: —
» 1915 »	» 27,539,000: —
» 1914 »	» 23,428,000: —
» 1913 »	» 21,825,000: —
» 1912 »	» 20,294,000: —

Även om statens järnvägars avkastning i förhållande till av statsmedel disponerat kapital understundom, särskilt 1917 varit lägre än önskvärt, har dock alltid tillförne *någon* vinst uppstått. Ränteavkastningen å disponerat kapital utgjorde år 1917 0,99 %, 1916 3,57 %, 1915 4,21 %, 1914 3,72 %, 1913 3,58 %, 1912 3,45 % o. s. v.

För 1918 innebär driften i stället en *förlust* av 7,55 % å det beräknade kapitalet.

Att i ett statens viktigaste affärsdrivande verk regelbunden vinst utbytes mot ej endast utebliven vinst å såväl kapital som arbete

utan mot en ren förlust av 60,000,000 kronor för ett enda år är givetvis ett förhållande värt riksdagens synnerliga beaktande granskning av orsakerna härtill och undersökning, vilka åtgärder som behöva vidtagas för att ernå ekonomisk bärighet. Interpellation
(Forts.)

Detta är så mycket nödvändigare som det i statens järnvägar nedlagda kapitalet utgör ej mindre än c:a 800,000,000 kr. Det är följaktligen en riksangelägenhet av högsta vikt att tillse, icke blott att så stort statens kapital må giva nöjaktig ränteavkastning utan att detta stora kommunikationsverk med alla förutsättningar för att vara en god inkomstkälla för staten må ordnas så, att det verkligen blir för staten en inkomstbringande rörelse, lika väl som det visat sig vara möjligt ernå gott ekonomiskt resultat vid rationell drift av enskilda järnvägar med tillbörligt tillgodoseende av såväl ägares som personalens och trafikanternas berättigade intressen ävensom trafiksäkerheten.

Det är givetvis synnerligen svårt för varje utomstående att kunna rättvist bedöma verkliga orsakerna till det försämrade ekonomiska resultatet vid statens järnvägar liksom att kunna angiva, vilka åtgärder som måste vidtagas för att erhålla det goda resultat av driften, som staten *måste* fordra. Vid bedömandet såväl av orsakerna som framtida nödvändiga åtgärder är det tvivelsutan ett gemensamt intresse att få frågan utklarerad och komma till nöjaktigt resultat såväl för riksdagen som för departementschefen och alla goda och intresserade krafter inom statens järnvägar, vilka säkerligen med ledsnad funnit, att plikttroget arbete till trots det ekonomiska slutresultatet varit förlustbringande.

En omedelbar prövning av hithörande frågor rör icke endast ett ärende av stor ekonomisk räckvidd för statsverket utan har alldeles särskilt aktuellt intresse därför, att samtidigt med att statens järnvägar gå med 60,000,000 kronors förlust för hela räkenskapsåret 1918. redovisa enskilda järnvägar för tiden januari—september 1918 en nettoinkomst på 36,800,000 kronor. Det oaktat äro som bekant starka krafter i rörelse för att ernå ett förstatligande även av de enskilda järnvägarna.

Det är därför särskilt nu av stor vikt att beakta, om icke skillnaden i det ekonomiska resultatet till ej ringa del beror därpå, att i statsdrift aldrig kan ägnas den ingående och ekonomiskt rationella skötsel, som är möjlig vid enskild drift.

En undersökning torde vara på sin plats, huruvida ej i vissa fall en onödigt stor personal vid statens järnvägar vållar oekonomisk drift.

Enligt erhållen uppgift ställer sig bland annat beträffande Mora—Vänernsbanan, utan att någon trafikökning sedan staten övertagit banan ägt rum, personalförhållandena sålunda: Vid *Vansbro* station förr vid enskild drift: 4 expeditionsbiträden, 6 stationskarlar; nu vid statsdrift: 4 expeditionsbiträden, 2 kontorsvakter, 34 stationskarlar. Vid *Malungs* station förr vid enskild drift: 1 expeditionsbiträde, 2 stationskarlar; nu vid statsdrift: 1 expeditionsbiträde, 2 kontorsvakter, 3 stationskarlar. Vid *Mora* station: förr 5 expeditionsbiträden, 8 sta-

Interpellation
(Forts.)

tionskarlar; nu 5 expeditionsbiträden, 3 kontorsvakter, 17 stationskarlar.

Baningenjörsexpeditionen vid Mora—Vänernsbanan utgjordes förr vid enskild drift av 1 baningenjör och 1 biträde, nu vid statsdrift av 1 baningenjör och 10 biträden.

Det förefaller ävenledes av statistiken, som om personalökningen inom statens järnvägar varit onormalt stor och i varje fall ej bort äga rum samtidigt med minskad trafik. En saklig granskning härvidlag vore utan tvivel av stort intresse vid bedömandet av det ekonomiska slutresultatet.

Inom statens järnvägar utföres ett beaktansvärt och synnerligen grundligt statistiskt arbete, som bör underlätta såväl det nu ifrågasatta bedömandet som och utgöra ett värdefullt underlag vid sträfvandet att ernå *ekonomiskt lönande drift*.

Svenska statsverket har haft god kredit i utlandet och i Sverige, därför att statslånen använts till ränteavkastande kommunikationer m. m.

Vi komma icke att framdeles äga hittillsvarande goda kredit, om vi ordna så, att det viktigaste kommunikationsverket får gå med stor årlig förlust.

Det förefaller hava varit önskvärt, att det av Kungl. Maj:t den 1 november 1907 tillsatta järnvägsrådet, representerande så gott som alla svenska näringsgrenar och där affärsmässig uppfattning, förvärvad inom så gott som alla fack, finnes representerad, hade bort av regeringen sammankallas under kristiden. Så har i varje fall icke varit förhållandet under åren 1917, 1918 och 1919.

När man vet, att utebliven vinst för statens järnvägar eller som år 1918 direkt förlust på 60,000,000 kronor *måste täckas genom skattemedel*, har frågan kommit i det allvarliga läge, att en grundlig undersökning må av varje skattedragande påfordras, och frågan bör enligt min mening av riksdagen på det allvarligaste beaktas.

På grund av det anförda hemställes om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande spörsmål.

1). Vad är anledningen till att statens järnvägar ifrån att hava till statsverket redovisat årligt överskott 1917 uppvisat avsevärd minskad vinst samt 1918 60,000,000 kronors förlust, som måste täckas med skattemedel?

2). Vilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att statens järnvägars affärsdrift må, liksom tidigare varit fallet, lämna ett årligt tillskott till statskassan?

3). Har det vid undersökning visat sig, att personalen vid statens järnvägar i vissa fall varit överflödigt stor samt ej kunnat nöjaktigt sysselsättas, och vilka åtgärder ämnar herr statsrådet låta vidtaga med anledning av det resultat undersökningen härvidlag giver vid handen?

Denna anhållan bifölles.

§ 7.

Herr Lithander, som på begäran ånyo erhöll ordet, yttrade *Interpellation.* vidare: Vid årets remissdebatt den 16 januari tillät jag mig fästa herr statsrådets och chefens för finansdepartementet uppmärksamhet på en monopolisering av vinhandelsnäringsen som ägt rum utan att denna fråga i grundlagsenlig ordning passerat bevillningsutskott och riksdag.

Jag tillät mig då yttra bland annat: »En sak, som jag också funnit rätt anmärkningsvärd, är, att en fråga, som förut varit så dominerande inom riksdagen och alldeles särskilt inom denna kammare. nämligen nykterhetsfrågan, i ett avseende borde hava berörts men blivit alldeles utesluten. Förhållandet är nämligen det, att det under sistförflutna år ägt rum en monopolisering, varom vi icke hört ett enda ord från regeringshåll. Hela den fria partihandeln har på detta sätt blivit försatt ur funktion utan att riksdagen tillfrågats, och utan att den vetat om det. Enligt mitt förmenande är detta i uppenbar strid mot förordningen nr 340 av den 15 juni 1917, där fri näringsutövning förbehålles partihandeln enligt §§ 10, 13, 14 och 98. Det riksdagsbeslut, som låg till grund för denna förordning, föregicks av nykterhetskommitténs utredning, och häri säga de sakkunniga rörande partihandelns utöware, att de äro väl skickade att efter minuthandelns avveckling ägna sig åt denna gren av en under decenniernas mognade erfarenhet omhänderhavd verksamhet.

Monopoliseringen har emellertid skett genom den press som pris- och inköpsnämnden jämte kontrollstyrelsen med stöd av spritcentralen, kunnat utöva på näringsidkarna, och varigenom skapats ett tvångsläge, dess bättre enastående i vårt land och okänt för övrigt, sedan näringsfrihetsförordningen infördes. Vederbörande ha med utnyttjande av varje möjlighet kunnat bringa sina planer till fullbordan, och de firmor, som varit utsatta för deras påtryckning, ha inför den ovissa framtiden och när myndigheterna tagit saken om hand på detta sätt, av omsorg om sin personal till slut fallit till föga. Men för mig har detta stått som ett bestämt bevis för att det på detta område har rått en rättslöshet, som på intet annat inom svenskt näringsliv. Och jag kan inte neka till att den saken måste uppröra var och en, som hyser den uppfattningen, att lagar och förordningar äro till för att efter sin ordalydelse och anda följas, och att myndigheterna skola stå som stöd för dessa lagar och förordningar, och att icke ett motsatt förhållande skall vara rådande. Det har icke saknats varnande röster i detta fall. Jag vill erinra om, att det var just för att få ersättning för de indragna detaljhandelsrättigheterna, som partihandeln skulle få utövas. Nu har detta kringgåtts, och man har tvingats till försäljning. För närvarande existerar i detta land faktiskt ett rusdrycksmonopol icke blott utan stöd av riksdagens beslut utan i strid mot vad riksdagen föreskrivit skola gälla. All makt ligger i några få personers händer, stödda av den tillämpning, som man givit lagen i strid mot vad som varit riksdagens mening med det hela. Jag skulle vilja fråga, om det är med herr fi-

*Interpellation.**(Forts.)*

nansministerns vetskap och vilja som det skett. Om så icke är förhållandet, vill jag vädja till herr statsrådet att skrida in och ändra förhållandena, så att de komma i överensstämmelse med de beslut, som riksdagen tillförne fattat. Jag vill mana till att man giver partihandelsrättigheter åt enskilda svenska medborgare, såsom lagen föreskriver, och att man ser till, att icke agenter berövas sina utkomst-möjligheter, att man vidare ser till, att den svenska allmänheten icke exploateras av ett monopol. Jag vill erinra om att början till godtyckliga åtgärder redan är gjord, så till vida att detta monopol har föreskrivit, att de inköp, som enskilda svenska medborgare hava gjort i utlandet av viner, påläggas av detta monopol ett godtyckligt tillägg av 20 %. Jag vill fråga: Var finns ett stöd för den åtgärden? Vem har föreskrivit denna extra beskattning? På vilken lagparagraf grundar sig en sådan åtgärd, som svenska medborgare nu måste finna sig i utan att kunna med lagens hjälp komma därifrån, försåvitt icke herr statsrådet hjälper oss till att få riksdagens vilja respekterad? Jag skulle vilja fråga, vem som beslutat den beskattning, vilket bevillningsutskott och vilken andra kammare som bestämt däröver? Vem förfogar över denna påtvungna tribut, som utkräves? Man kan verkligen fråga sig som om rätten redan är på avskrivning i vårt land. Man kan verkligen fråga sig, hur detta överensstämmer med våra utländska traktater.

Det enda som i längden står sig, är givetvis den enskilda konkurrensen, där tävlan i viss mån gör sig gällande varigenom man givetvis får fram det, som är riktigt och bra. Jag skall nu icke trötta med att läsa upp § 50, men de, som äro intresserade av frågan, kunna studera den och finna, att enligt nuvarande förhållanden det icke finnes någon möjlighet för en svensk medborgare att få sina i § 50 tryggade rättigheter gällande.

Vidare kan man fråga, om det är regeringens mening att inlösa monopolbolaget, eller om den enskilda trusten, tillkommen i strid mot förordningen, skall få fortsätta, eller om den skall i någon mån neutraliseras därigenom, att partihandlarna återbördas i sitt lagenliga näringsfång medelst regeringens bistånd. Härpå skall jag vördsamt be att få herr statsrådets svar.

Kan herr statsrådet vidare upplysa, hur de i samband med denna fråga tillsatta 1917 års ersättningssakkunniga skilt sig från sin uppgift, huruvida de genom detta ökade antalet arbetslösa blivit gottgjorde ty det bör väl finnas en viss likhet inför lagen; vidare hur de sakkunniga och herr statsrådet tänkt sig ersättning till minuthandlare, som härigenom vållas förfång, ävenså om socialstyrelsens och kommerskollegii framställningar i ärendet blivit beaktade. Allt detta är frågor av intresse vida utöver den krets, som alldeles direkt beröres av dessa ekonomiska spørsmål.»

Jag hade emellertid då ej förmånen erhålla något svar från herr statsrådet, ej heller senare har denna fråga varit föremål för behandling inom riksdagen.

Enligt det sedermera tillgängliga protokollet från samma dags debatt i första kammaren, hade herr statsrådet på förmiddagen den 16

januari yttrat därstädes vid behandling av samma fråga: »sedan jag tillträdde mitt ämbete såsom finansminister har denna fråga icke varit uppe till behandling inom regeringen. Den uppgörelse, som är träffad mellan å ena sidan spritcentralen och å andra sidan enskilda vinfirmor, är uppgjord utan regeringens direkta medverkan, men jag får säga, att jag i rak strid mot den nämnde ärade talaren alls icke finner det vara något ledsamt att hela denna fråga kommit in under och behandlats av ett organ, i all synnerhet som statsverket genom det sätt, varpå detta organ är bildat och fungerar, har att påräkna de miljoninkomster, som denna rörelse skall giva, därigenom att bolagen ha försäkrat sig vara nöjda med 7 % ränta på nedlagt kapital, och alla övriga inkomster på grund av bolagens bestämmelser komma att tillfalla statsverket.»

Interpellation.

(Forts.)

Av detta yttrande framgår, att även om ingen direkt medverkan genom regeringshandling skett, statsrådet dock ej ogärna sett den utveckling, sakerna tagit.

Sålunda skapas emellertid statsinkomster utan regeringens eller riksdagens medverkan, och, i strid mot grundlagens föreskrift att svenska folket skall sig själv beskatta, överlämnas åt ett enskilt bolag att avgöra storleken av den tribut, som avfordras enskilda svenska medborgare.

Vidare har riksdagen ej prövat ersättningsfrågan till de personer, som genom denna monopolisering blivit berövade sina förvärvsmöjligheter.

Under hänvisning till ovanstående anhålles om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande spörsmål:

1) Anser herr statsrådet att anmärkta förhållande står i god överensstämmelse med svensk lag och författning?

2) Ämnar herr statsrådet medverka till att svenska medborgare få sina i förordningen nr 340 av 14 juni 1917 tillförsäkrade rättigheter i verkligheten tryggade ävensom den näringsfrihet, som riksdagen avsett skola härvidlag råda?

3) Anser herr statsrådet att anmärkta förhållande är i överensstämmelse med utländska handelstraktater?

4) Ämnar herr statsrådet tillse, att de personer eller firmor, som gjort ekonomisk förlust på grund av den skedda monopoliseringen, erhålla full ersättning av statsmedel, då staten enligt herr statsrådets anförande i första kammaren drager ekonomisk fördel av densamma?

Ifrågavarande framställning blev på begäran bordlagd.

§ 8.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 108, till Konungen i anledning av vissa framställningar angående pensioner och understöd.

§ 9.

Till bordläggning anmälades första lagutskottets memorial, nr 21.

med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 19 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914 ävensom en i ämnet väckt motion.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	7	dagar fr. o. m. den	16	april.,
»	<i>Leander</i>	»	7	»	»	16 »
»	<i>Magnusson i Tumhult</i>	»	9	»	»	15 »
»	<i>Nilsson i Kabbarp</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Holmström</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Hellberg</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Schill</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Thore</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Månsson i Backa</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Månsson i Erlandsro</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Sköld</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Janson i Kungsör</i>	»	9	»	»	15 »
»	<i>Olsson i Broberg</i>	»	4	»	»	15 »
»	<i>Andersson i Knäppinge</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Alvin</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Lindvall</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Johanson i Huskvarna</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Johanson i Hallagården</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Waldén</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Kahlström</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Edberg</i>	»	7	»	»	16 »
»	<i>Sjöström</i>	»	8	»	»	16 »
»	<i>Hedvall</i>	»	8	»	»	16 » och
»	<i>Ericson i Odberga</i>	»	8	»	»	16 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,43 e. m.

In fidem
Per Cronvall.